

Regina Lebież, Irena Słobodiana

Język polski i czytanie

Regina Lebień
Irena Słobodiana

Język polski i czytanie

Podręcznik dla 2 klasy
z polskim językiem nauczania
szkół średnich ogólnokształcących

(dwie części)

Część 1

Zalecany przez Ministerstwo Oświaty i Nauki Ukrainy

Львів
Видавництво «Світ»
2019

УДК 821.162.1(075.2)

Л 33

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

(наказ МОН України від 28.03.2019 № 407)

Видано за державні кошти. Продаж заборонено

Oznaczenia umowne

Tekst czyta nauczyciel.

Nasz język polski.

Лебедь Р.

Л 33 Польська мова та читання : підруч. для 2 кл. з навч. польською мовою закл. заг. серед. осв. (у 2-х частинах) : ч. 1 / Р. К. Лебедь, І. А. Слободяна. – Львів: Світ, 2019. – 128 с.

ISBN 978-966-914-175-0

ISBN 978-966-914-176-7 (Ч. 1)

УДК821.162.1(075.2)

ISBN 978-966-914-175-0

ISBN 978-966-914-176-7 (Ч. 1)

© Лебедь Р. К., Слободяна І. А., 2019

© Лелик Л., Радзієвська О.В., ілюстрації, 2019

© Видавництво «Світ», оформлення, 2019

Drodzy drugoklasiści!

Witamy Was serdecznie. Proponujemy Wam książkę która będzie Wam towarzyszyć w nauczaniu języka polskiego i czytania. Znajdziecie w niej wiele ciekawych tekstów i ćwiczeń, które ułatwią uczenie się i nabywanie sprawności językowych i czytania.

Myślimy, że będzie to przyjemna praca, która pozwoli krok po kroku odkrywać tajemnice języka.

Wszystkim, którzy będą korzystali z tego podręcznika, życzymy wielu dobrych wrażeń, satysfakcji i powodzenia w nauce.

Autorki

Tadeusz Kubiak

Dzień dobry szkoło!

Żegnajcie, lasy zielone,
żegnajcie, rzeki błękitne.
Już wrzesień idzie przez łąki
i wrzosem liliowo kwitnie.

Żegnajcie, letnie przygody,
czas już powracać do domu.
Złocą, czerwienią się liście
dębów, jesionów i klonów.

Witaj nam, szkoło radosna,
grająca dzwonkiem co rano!
Dzień dobry, szkoło wesoła.
Lesie i łąko, dobranoc.

1. Obejrzyj zdjęcia i opowiedz, gdzie spędziłeś wakacje?
2. Kto i dlaczego żegna letnie przygody?
3. Kogo powitałeś w pierwszym dniu roku szkolnego?
4. Przedstaw scenkę z kolegą, jak powitałeś 2 klasę.

Tornister pełen uśmiechów

- Co zapakujesz w tornister?
- Książki, zeszyty czyste, ołówek, kredki, długopis.
- I na tym kończy się opis?
- Nie! Jeszcze włożę linijkę, jeszcze ekierkę i cyrkiel, jeszcze drugie śniadanie, jeszcze jabłko rumiane. I jeszcze...
- Co tam jeszcze?
- Jeszcze coś bardzo ważnego: mnóstwo wesołych uśmiechów! Zaniosem je do szkoły, żeby się co dzień dzielić uśmiechem z kolegami i z każdym z nauczycieli.

I z panią woźną w szatni,
i z tym kolegą małym,
co pierwszy raz jest w szkole
straszenie jest nieśmiały...

1. Jakie przedmioty zapakował uczeń do tornistra?
2. Co, oprócz przyborów szkolnych dziecko chciało zapakować do tornistra?
3. Opowiedz, jaka atmosfera panowała w twojej klasie pierwszego dnia szkoły?

Wakacyjne zagadki

Jest lekkie okrągłe
i do nadmuchania.
Przyda się każdemu
w nauce pływania.

Są na nich huśtawki
ławki i drabinki.
Latem się tu bawią
chłopcy i dziewczynki.

Kolorowa kula,
trzeba ją nadmuchać,
by przez całe lato
turlać ją i rzucać.

Wakacje to pora zmian

Julka urosła i jest prawie tak wysoka jak Ewa.

Marek ma zabawne piegi, a Zuza jest opalona jak Indianka.

Wojtek dostał rower i polubił dalekie wyprawy do lasu. Woli je nawet od gier!

A Wiktoria polubiła biały ser i pomidory.

Agata latała z wujkiem balonem i napisała o tym dwie strony.

A miała takie kłopoty z pracami domowymi!

Rozbiegany Janek jest teraz skupiony i spokojny.

Natomiast ospały Karol pływa jak ryba.

To zasługa jego taty.

A Jacek ma malutkiego brata. I opowiada na prawo i lewo, jaki to bystry malec. Tak, tak, wakacje to pora zmian...

1. Co nowego wydarzyło się dzieciom podczas wakacji?
2. Znajdź w tekście imiona wszystkich dzieci. Jak zostały one zapisane?
3. Opowiedz, jakie zmiany zaszły u ciebie w czasie wakacji? Z której zmiany cieszysz się najbardziej?

Wakacyjne skarby

Zawiesimy skarby
w kącie naszej klasy,
by nam przypomniały
o wakacjach czasem...

Ktoś serce z piernika
kupił na straganie.
Poszukajmy miejsca
dla serca na ścianie.

Niech wisi przy skarbach
pośrodku kącika
i bije dla szkoły –
serduszko z piernika.

Jadwiga Jałowiec

Wspomnienia z wakacji”

Jedzie pociąg, jedzie, od stacji do stacji.
W pociągu podróży i wspomnienia z wakacji.
Adam wiezie góry, które pożegnał wczoraj.
Ola garść muszelek znad leśnego jeziora.
Inka fale biegnące uparcie od brzegu.
Edek boje czerwone uwiązane w szeregu.
Ula wiezie babki z wilgotnego piasku
(babki też narysuj na swoim obrazku).
Z każdego wagonu słońce pozdrawia nas ręką.
Za pociągiem pędzi wakacyjna piosenka.

1. Wymień skarby, o których jest mowa w wierszach.
2. Czy przywoziłeś pamiątki z wakacji? Jakie wspomnienia w tobie one budzą?

Jurata – królowa Bałtyku (legenda)

Wieki temu, w głębinach Morza Bałtyckiego, wznosił się okazały bursztynowy pałac. Mieszkała w nim królowa Bałtyku – Jurata. Była władczynią wszystkich morskich stworzeń, o które dbała z niezwykłą troską.

Pewnego dnia do Juraty przybyła jedna z fląder, donosząc, że nieopodal młody rybak codziennie zarzuca sieci i łowi ryby. Wzburzona Jurata przechadzała się po komnatach swego pałacu, głośno zastanawiając się co począć z rybakim. Wspólnie z rusałkami obmyśliła sprytny plan. Morskie boginki miały oczarować rybaka swym śpiewem, zwabić go na głęboką wodę, a następnie utopić.

Wkrótce wyruszyły w królewskim orszaku, w cudownych bursztynowych łodziach. Ich śpiew niósł się z daleka ku plaży, na której młody rybak rozwijał swe sieci. I kiedy uniósł głowę stało się coś niezwykłego. Jurata nie mogła oderwać wzroku od jego urodziwej twarzy. Również on nie spuszczał oczu z pięknej królowej. Zakochali się w sobie bez pamięci i każdego wieczoru spotykali się na brzegu morza. Jednak ich szczęście nie trwało długo. Władca piorunów, Perkun, nie mógł wybaczyć Juracie, że pokochała zwykłego śmiertelnika. Pewnej nocy cisnął w bursztynowy pałac jedną ze swych błyskawic. Ściany runęły, grzebiąc na zawsze królową Bałtyku.

Zawsze, gdy na Bałtyku szaleje sztorm, wiatr niesie ku lądowi jego rozpaczliwe jęki, a fale wyrzucają na brzeg szczątki pałacu Juraty – kawałki bursztynu.

Warto wiedzieć:

Bursztyn to skamieniała żywica drzew.

Czasami podczas sztormów fale wyrzucają na brzeg bryłki bursztynu o złotych, brązowych lub miodowych barwach.

1. O czym mówi ta tajemnicza legenda – opowiedz własnymi słowami.
2. Drama – *Rozgniewane morze* – wyrazy dźwiękonaśladowcze.

Dźwięki mowy, znaki pisma

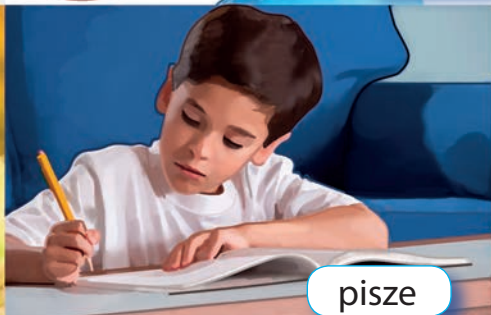
mówi

słucha

czyta

pisze

Zapamiętaj!

Dźwięki mowy to **głoski**. Wymawiamy je i słyszymy.
Znaki pisma – to **litery**. Widzimy je i piszemy.

1. Zaobserwujcie, które wyrazy mają różną liczbę głosek i liter.

wyraz	głoski		litery	
szkoła	sz-k-o-ł-a	(5)	s-z-k-o-ł-a	(6)
komputer	k-o-m-p-u-t-e-r	(8)	k-o-m-p-u-t-e-r	(8)
orzech	o-rz-e-ch	(4)	o-r-z-e-c-h	(6)

2. Podziel podkreślone wyrazy na litery. Oznacz liczbę liter.

Wzór: g, r, z, y, b, y (6)

Jesteśmy uczniami drugiej klasy. Postanowiliśmy zrobić przyjemność dzieciom z przedszkola. Zebraliśmy zabawki, którymi uczniowie już się nie bawią. Ofiarujemy przedszkolakom dziewięć ładnych zabawek: pociąg, kurczątko, błyszczącą trąbkę, kotka, lalkę, farby i pędzelek, bębenek.

Dwuznaki

sz cz rz ch dz dź
Sz Cz Rz Ch Dz Dź

1. Przeczytaj tekst. Podkreślone wyrazy podziel na głoski. Następnie wypowiedz głośno te głoski, które są zapisane za pomocą dwóch liter. Pierwsza taka głoska jest zaznaczona.

Mateusz jest klasowym dyżurnym. Dba o rzeczy w sali. Podlewa kwiaty i zamiata podłogę. Po dzwonku chowa pomoce. Czasem zmywa napisy z tablicy i... dżem ze stolika.

Zapamiętaj!

Niektóre głoski zapisujemy za pomocą dwóch liter.
Są to **sz, cz, rz, ch, dz, dź, dż**.
Nazywamy je **dwuznakami**.

2. Policz głoski i litery w podanych wyrazach. Popatrz na wzór.

klasa • konewka • dzbanek • szczotka • ucho

wyraz	liczba głosek	liczba liter
zeszyt	5	6

3. Ułóż zdania z wyrazów i zapisz je.

żalem lato. Z żegnamy
wakacyjne Wspominamy przygody.
z Witamy uśmiechem. się

4. Połącz w pary wyrazy. Przepisz i zamaluj dwuznaki.

soczysta	barszcz
czysty	sadze
czarne	dzban
smaczny	gruszka

5. Przeczytaj wyraźnie tekst. Wypisz wyrazy z dwuznakami.

Czarek wraca ze szkoły. Ma kalosze i płaszcz, bo rano padał deszcz. Teraz błyszczą słoneczko. Za ogrodzeniem domu wita go Puszek. Wesół szczeka i pokazuje pustą miseczkę.

Mieczysława Buczkówna

W drodze do szkoły

– Basiu, uważaj na ulicy! – powiedziała mama, gdy Basia wychodziła z domu. – Boję się o ciebie. Taki ruch na ulicach, że czasem nawet starszemu trudno przejść na drugą stronę.

Ale Basia jest rozsądna. Idzie powoli i uważnie ulicą pełną ludzi. Po drodze zatrzymuje się przed wystawą księgarni. Przygląda się książkom.

Wtem czuje, że ktoś ją ciągnie za warkocz. Odwraca się szybko. Za nią stoi Jurek, największy urwis z całej klasy, i śmieje się głośno.

– Idź sobie! – mówi Basia. – W tej chwili odejdz!

Jurek jeszcze raz pociąga Basię za warkocz i biegiem rusza naprzód. Basia widzi, jak Jurek ucieka, potrącając ludzi.

Jurek już dobiega do brzegu chodnika. W ogóle nie patrzy na sygnaly. A tu właśnie zapaliło się czerwone światło.

– Stój! – woła Basia, biegnąc w kierunku Jurka.

Auta jadą jedno za drugim. Jurek już stawia nogę na jezdni, chce przebiec na drugą stronę.

I nagle czuje, że ktoś łapie go za ubranie i szarpie do tyłu. W tej chwili przed nim z hukiem przejeżdża wielka ciężarówka.

Teraz dopiero Jurek ogląda się i widzi przerażoną twarz Basi.

– Wpadłbyś pod ciężarówkę – mówi cicho dziewczynka.

Aż wzdrygnął się na myśl, co by się stało, gdyby nie Basia. Nie może jednak wypowiedzieć ani słowa.

W tej chwili po drugiej stronie jezdni błyska zielone światło. Basia, nie patrząc już na Jurka, przechodzi powoli na drugą stronę. Gdy jest już na chodniku, słyszy za sobą nieśmiały głos Jurka:

– Basiu! Ja ci chciałem bardzo podziękować. I nie gniewaj się...

1. Opowiedz, po wysłuchaniu tekstu, co wydarzyło się w drodze do szkoły?
2. Wskaż w tekście odpowiednie fragmenty, jak zachowywały się dzieci.
3. Za co podziękował Basi Jurek? Co zdarzyło się w drodze dzieci do szkoły?
4. Opowiedz o swojej drodze do szkoły.

Zielone światło

Światło zielone,
światło zielone,
można przechodzić
na drugą stronę.
Pojazdów szereg
posłusznie czeka.
Krzywda nie spotka
tutaj człowieka.
Póki zielone
światło jak liść
– bezpiecznie
można
iść.

1. Na podstawie ilustracji opowiedz, kiedy dzieci mogą przechodzić drogę?
2. Naucz się wiersza na pamięć.

ZASADY ZACHOWANIA NA DRODZE

1. Przechodź przez jezdnię tylko w wyznaczonych miejscach.
2. Zanim wejdiesz na jezdnię, upewnij się, czy nie nadjeżdża pojazd.
3. Przy przechodzeniu bądź szczególnie uważny.
4. Nie przechodź przy czerwonym świetle.
5. Nie przebiegaj przez jezdnię.
6. Nie baw się w pobliżu jezdni.
7. Nie wychodź na jezdnię zza stojących pojazdów.
8. Gdy nie ma chodnika, idź lewym poboczem.

Zapamiętaj i stosuj te zasady!

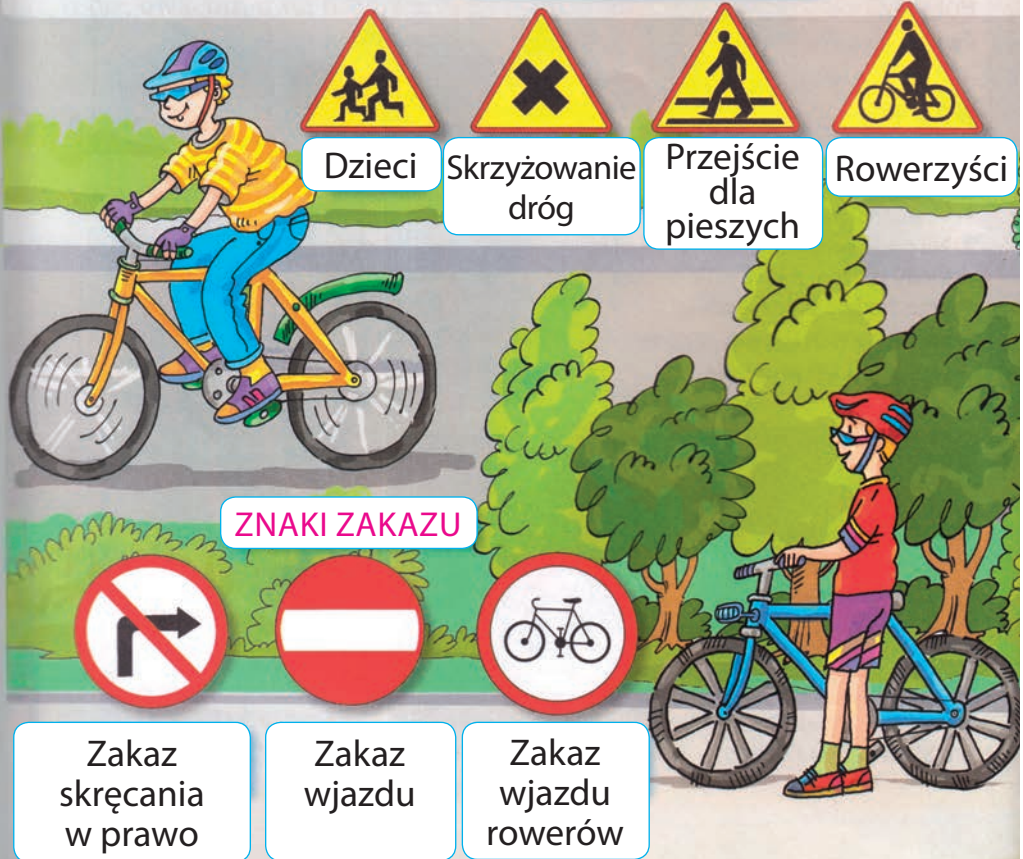
Świat znaków drogowych

Stoją znaki. Znak za znakiem.
I zadanie mają takie,
żeby ostrzec i zakazać
lub kierunek dobry wskazać.
Muszą czyste być, dlatego
nie oszpecaj ich, kolego!
Nie bazgrajcie po nich niczym.
One nam ratują życie!

Marcin Przewoźniak

ZNAKI OSTRZEGAWCZE

Dzieci

Skrzyżowanie
dróg

Przeście
dla
pieszych

Rowerzyści

ZNAKI ZAKAZU

Zakaz
skręcania
w prawo

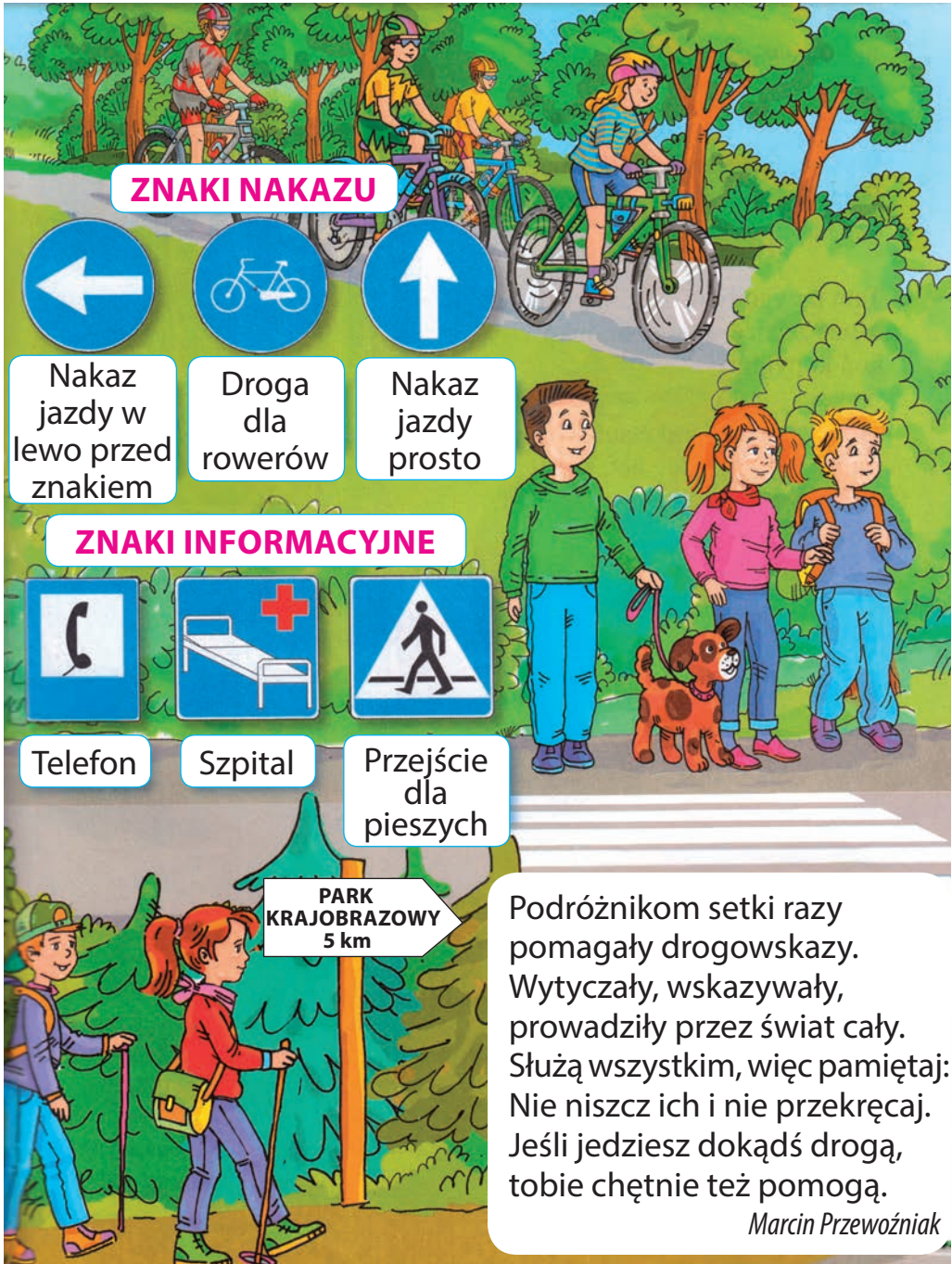

Zakaz
wjazdu

Zakaz
wjazdu
rowerów

1. Wymień znaki ostrzegawcze i znaki zakazu.
2. Opisz wybrany znak.
3. Jak myślisz, po co wymyślono kodeks drogowy?

1. Jakie znasz znaki nakazu?
2. O czym mówią znaki informacyjne?
3. Zabawa ruchowa – przestrzegamy znaki drogowe.

Wanda Chotomska

Alfabet

Alfabet

Wczoraj do domu mojego wszedł
cały alfabet od **a** do **z**:

**a, b, c, d, e, f, g, h, i, j, k, l, ł,
m, n, o, p, r, s, t, u, w, y, z.**

Każda litera zrobiła dyg,
a potem wszystkie od razu w krzyk:
– Jesteśmy bardzo ważne osoby,
więc nam koniecznie dorób ozdoby!
Co miałam robić? Długopis wzięłam
i przystąpiłam prędko do dzieła.

Śmieszne ogonki ma **ę** i **ą**,
pochyłe kreski – **ć, ń, ó, ś, ź**,
a kropki **i**, jak również **ż**.

Potem litery zrobiły dyg
i z mego domu wybiegły w mig:

**a, ą, b, c, ć, d, e, ę, f, g, h, i, j, k,
l, ł, m, n, ń, o, ó, p, r, s, ś, t, u,
w, y, z, ź, ż.**

1. Policz z ilu liter składa się alfabet?
2. Naucz się na pamięć kolejności liter w alfabecie.
3. Jak uważasz, czy literki tak ułożone pomagają nam w odnalezieniu wyrazów w słowniku?

Alfabet jest to zbiór wszystkich liter ułożonych w określonej kolejności. W alfabecie polskim są 32 litery.

4. W jakiej kolejności odczytuje się nazwiska uczniów podczas sprawdzania obecności? Przeczytaj nazwiska w kolejności alfabetycznej.

Tomek Adamczyk, Basia Walicka, Małgorzata Jotko, Józef Barański,
Iwona Jaskólska, Andrzej Raczyński, Marzena Pawlak.

samogłoski

a ą e ę i o ó u y

spółgłoski

b c ć d f g h j k l ł m n ń p r s t w z ź ż

A, e, i, o, u, y, ą, ę,
 samogłoski poznać chcę.
 Dłużej je wymawiam
 i wciąż czysto brzmią:
a, e, i, o, u, y, ę, ą.

5. Wpisz brakujące litery w imionach dzieci. Podkreśl je kolorem czerwonym.

M...ch...ł, ...g...t..., Grz...ś, Z...z...nn..., L...l..., J...r...k, M...rt..., R...m...k,
 T...m...r..., R...b...rt, Wł...d...k, K...r...n..., M...rc...n.

6. Przepisz i podkreśl litery oznaczające samogłoski.

Adaś i Jurek wychodzą po dzwonku na korytarz. Za nimi wychodzą z klasy wszystkie dzieci. W klasie zostają tylko dyżurni. Dyżurni otwierają okna, wietrzą klasę.

7. Z podanych wyrazów wypisz samogłoski i spółgłoski według wzoru.

wyraz	samogłoski	spółgłoski
szyszka	y, a	sz, sz, k
paluszek		
czapeczka		
szczebel		

8. Odgadnij wyrazy. Napisz je w kolejności alfabetycznej.

Zagadki

Dwa dni nie sprzątaj, a już na wszystkim mnie znajdziesz.

...rz

Rośnie na krzewach w borze przysmak wiewiórki.

...rz...ch

Niebo rozpala jak pożar przed wschodem słońca.

...rz...

Wicher, ulewa duża, biją pioruny.

...rz...

Mistrz dobrego zachowania

Małgorzata Strzałkowska

Moi mili

Życie pędzi wciąż do przodu,
coraz prędzej gna i bryka
i czasami w tym pośpiechu
coś ważnego nam umyka.
A więc wniosek dzisiaj stawiam,
aby każdy z nas spróbował
przy okazji, bez okazji,
mówić częściej takie słowa:
Do widzenia, i **dzień dobry**,
co tam słyhać?, **jak się czujesz?**
i **poproszę**, i **przepraszam**
oraz **proszę** i **dziękuję**.
Wtedy ludziom na tym świecie
sympatyczniej ciut by było.
No, a przecież o to chodzi,
by się wszystkim milej żyło!

Czy trudno być człowiekiem dobrze wychowanym?

Otóż nie. Wystarczy:

Widzieć ludzi dookoła siebie; zauważyć, że są.

Okazywać im sympatię i życzliwość.

Starać się nie sprawiać kłopotów i przykrości.

1. Czemu służą dobre maniery. Dlaczego warto znać i stosować zasady kulturalnego zachowania się?

Przysłowia

Dobre słowo mało kosztuje, a pomaga wiele.
Kropla kultury znaczy więcej niż ocean rozumu.
Uśmiech to bodaj najkrótsza droga do drugiego człowieka.

Książka to okno na świat

Książka! Znajdziesz w niej co zechcesz:
bór odwieczny, morza szum,
zapach ziół na górskiej ścieżce,
tysiąc marzeń, tysiąc dum..."

Lucyna Krzemieniecka

Nazywamy książkę przyjacielem.
I słusznie.

Bo naprawdę nie znajdziesz na świecie
ważniejszego towarzysza nad książkę.

Gustaw Morcinek

Prośba książki

1. Przeczytaj uważnie prośbę książki i wyrazy znajdujące się w ramce. Uzupełnij luki wyrazami z ramki.

Nie czytaj przy

Przed czytaniem umyj

Nie po książce.

Nie rogów, używaj

Niekartek z książki.

ręce
zaginaj zakładki
rysuj
jedzeniu wydzieraj

1. Przeczytaj uważnie tytuły bajek, w których czarodziej narobił bałaganu. Znajdź błędne słowa, zamień je na właściwe.

„Pies w butach”
„Dziewczynka z malinami”
„Czerwony fartuszek”
„Brzydkie małpiątko”
„Królowa Śmieszka”
„Jaś i Marysia”
„Ziewająca królowna”
„O krasnoludkach i sierotce Krysi”

2. Odczytaj poprawne tytuły bajek i uzupełnij zdanie:
Tytuły bajek i książek piszemy literą.

W naszej klasie

Halina Koszutska

Z kim siedzieć?

W zeszłym roku Hania siedziała z Beatką. Beata była grzeczna i miła. Szkoda, że w tym roku będzie chodziła do innej szkoły. Hania namyśla się, z którą dziewczynką usiąść. Może z Ewą? Ewa jest dobrą uczennicą.

W tej chwili, podchodzi do Hani Krysia. Krysia nie uczy się dobrze i ma jeszcze kłopoty z czytaniem.

Krysia nieśmiało pyta Hanię:

– Z kim będziesz siedziała w tym roku? Beaty nie ma...

– Z tobą – bez namysłu odpowiada Hania.

Już postanowiła. Już wie. Będzie pomagała Krysi.

1. Powiedz, jak postąpiła Hania. Wybierz odpowiednie wyrazy spośród podanych:

po koleżeńsku • samolubnie • dobrze • źle • brzydko • ładnie

2. Jak ty postąpiłbyś na miejscu Hani?

3. Przyjrzyj się zdjęciu i narysowanym portretom. Napisz miłe zdania na temat swojego kolegi lub koleżanki z ławki. Narysuj portret tej osoby.

Wszyscy mnie lubią

Wszyscy mnie lubią!
To rzecz wspaniała.

Chyba się jednak
dobrze starałam.

Chciałam,
by lubić zaczął mnie ktoś,
więc byłam miła,
mówiłam wciąż:
proszę, przepraszam,
bardzo dziękuję
i uśmiechałam się,
i w ogóle.

Teraz mnie lubią
wszyscy,
więc w górę
skaczę z radości –
do samych chmurek.

1. Jak zachowywała się dziewczynka? Co dzięki temu osiągnęła?
2. Czy polubiłbyś taką koleżankę jak ona? Dlaczego?
3. Co możesz dzisiaj zrobić, aby wywołać uśmiech sympatii u swoich kolegów i koleżanek z klasy?

Przysłowia o koleżeństwie

Umiej być przyjacielem, znajdziesz przyjaciela.

Dla przyjaciela nowego nie opuszczaj starego.

Nie rób drugiemu, co tobie niemiłe.

Prawdziwych przyjaciół poznaje się w biedzie.

Przyjaźń szczerą nie umiera.

Nie ten przyjaciel, co cię chwali, ale ten, co ci prawdę mówi.

Nasz dyżurny

On ustawia równo ławki,
krzesła, stoły oraz szafki,
bo dyżurny jest od tego,
by pracował na całego!

I on sprawdza zawsze z rana,
czy paprotka jest podlana
i czy leży nowa kreda –
bo bez kredy wielka bieda!

On na przerwie jest samiutki
i usuwa zabaw skutki –
tu papierki, tam bazygroły,
tu ogryzki, tam gryzmoły...

Teraz chyba każdy powie,
że on sporo ma na głowie
i że praca dyżurnego
dużo daje nam dobrego.

1. Jakie czynności wykonuje klasowy dyżurny, o którym mowa w wierszu? Co to znaczy mieć sporo na głowie?
2. Jak można pomóc dyżurnemu, żeby miał mniej pracy? Kto może to zrobić?
3. Przygotujcie projekty odznaki dla uczniów wspaniale wywiązujących się z obowiązków dyżurnego. Wymyślcie własną nazwę dla superdyżurnego.

Szkolne zagadki

W każdej mieszka klasie,
czarne ma oblicze,
na niej często piszę,
rysuję lub liczę.

Codziennie cię
w klasie gości.
gdy usiądziesz,
skrzypią z radości.

W klasie

Gdy ci dzwonek oznajmi,
że czas wracać do ławki,
porzuć inne zajęcia
gry, konsole, zabawki.

Gdy kolega coś mówi,
nie przerywaj w pół słowa,
bo z przerwanych wyrazów
źle się klei rozmowa!

Gdy chcesz o coś zapytać
podnieś rękę i czekaj.
Ręka w górze to widok,
który panią urzeka.

Gdy ktoś w klasie ma kłopot,
pomóż teraz, nie potem!
Razem łatwiej się zmierzyć
z najstraszniejszym kłopotem!

Gdy coś robisz z innymi –
w parze, w grupie, w zespole –
nie wykręcaj się sianem,
bo nie jesteś w stodole.

1. O jakich klasowych zasadach jest mowa w wierszu?
2. Podaj przykłady innych zasad, które obowiązują w szkole.
3. Wybierz jedną z zasad przedstawionych w wierszu. Wyłumacz, co może się stać, jeśli się jej nie przestrzega.
4. Wybierz jedną zwrotkę wiersza i naucz się jej na pamięć.

Przykładowy kodeks postępowania klasy...

1. Zwracamy się do wszystkich po imieniu.
2. Nie spóźniamy się na lekcje, na umówione spotkania i nie przekraczamy wyznaczonych terminów.
3. Jeśli ktoś przeprosza, potrafimy wybaczyć.
4. Słuchamy uważnie, gdy ktoś do nas mówi, nie przerywamy mu.
5. Nie oceniamy drugiej osoby, tylko jej zachowanie.
6. Codziennie staramy się zrobić coś dobrego dla innych.

Spółgłoski miękkie

1. Przeczytaj zdania. Wybierz wyrazy z **ś, ć, ź, ń, dź**. Zapisz je w zeszytu.

Z okna widać stado wróbli. Każdy głośno ćwierka.
To miły dźwięk. Obok drzewa koń i źrebiak skubią trawę.

Zapamiętaj!

Ś, ć, ź, ń, dź to spółgłoski miękkie.

Ich miękkość jest oznaczona kreską nad literą.

Piszemy je przed spółgłoskami i najczęściej na końcu wyrazu.

2. Przeczytaj nazwy obrazków, przepisz do zeszytu i podkreśl spółgłoski, przed którymi występuje spółgłoska miękka.

ślimak

słońce

źrebiak

ćma

dźwigi

3. Dokończ według wzoru: pas – paś.

nos – no...

len – le...

jedz – je...

nic – ni...

wóz – wo...

właz – włoś...

kos – ko...

dzwon – dzwo...

4. Ułóż zdania poprawnie. Przepisz je. Podkreśl wyrazy ze spółgłoską miękką na końcu.

Koń – lubi cichutko mrużyć.

Pies – lubi rzeć.

Kogut – lubi stukać w drzewo.

Kot – lubią gęgać.

Dzięcioł – lubi rano pisać.

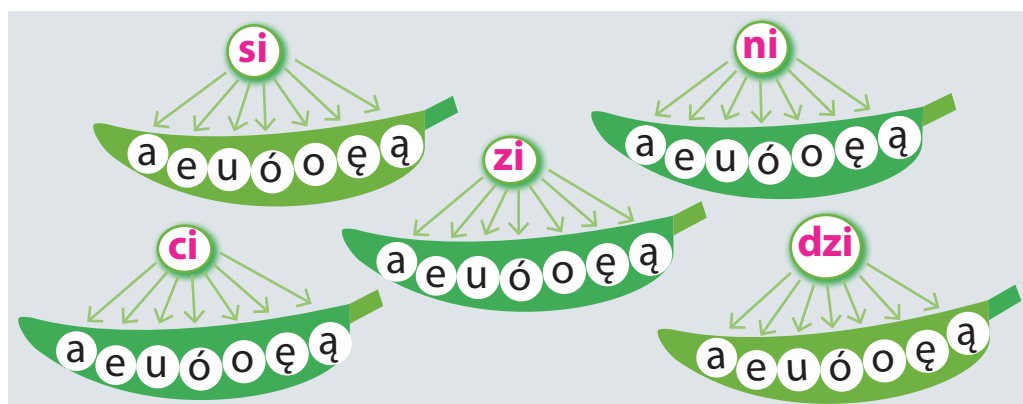
Gąski – lubi machać ogonem.

Krowa – lubi spać w zacisznej norze.

Miś – lubi dawać dużo mleka.

Spółgłoski zmiękczone za pomocą litery *i*

1. Utwórz sylaby, łącząc spółgłoski zapisane na groszkach z samogłoskami zapisanymi na strączkach. Odczytaj je głośno. Podaj przykłady wyrazów z tymi sylabami. Zapisz w zeszyte pięć z nich.

Zapamiętaj!

Si, ci, zi, ni, dzi to również spółgłoski miękkie. Ich miękkość jest oznaczona za pomocą litery **i**. Piszemy je przed samogłoskami.

2. Przepisz i uzupełnij.

c...oc...a

s...ano

n...ebo

z...ęba

n...an...a

c...asto

z...arno

dz...upla

3. Wpisz miękkie spółgłoski. Jakimi literami je zapiszesz?

...astko

śto...ce

...atka

pię..

ko...e

Ada...

...limak

...ma

4. Sprawdź sam siebie.

Uzupełnij tekst, wpisując litery oznaczające spółgłoski miękkie.

W ...liczny ...epty dzie... Buraczek
postanowił iś... do Pietruszki.
Ch...ał się jej o...wiadczy... .
Pietruszka u...miechała ...ę
i ta...czyła rado...nie.

5. Połącz w pary wyrazy, które się rymują i zapisz je.

żartować

gniewać

śpiewać

nabrać

brykać

pstrykać

zabrać

malować

6. Przeczytaj uważnie. Napisz z pamięci w zeszycie.

Mały niedźwiedź mocno śpi.
I snią mu się słodkie sny.

Dbamy o roślinki w klasie

Ewa Stadtmuller

Zaginiona azalia

Dziś roślinki wracają z wakacji. Znów w klasie będzie zielono jak w ogrodzie. Trzykrotka spędziła dwa miesiące u Asi. Trochę przez ten czas podrosła. W czerwcu jej najdłuższy wąs z listeczkami przypominał mysz ogonek, a teraz – proszę, jaki długi!

Patryk dźwiga paprotkę. Niesie ją nad głową jak pióropusz, bo babcia powiedziała mu, że paprotki nie lubią, jak się je potrąca.

Na parapecie szybko przybywa doniczek: jest już różowy fiołek, kolczasty aloes, delikatne, pachnące geranium...

– Zaraz, zaraz – rozgląda się pani – a gdzie azalia? Ta czerwona...

Czerwona? – bąka Kuba i sam robi się czerwony jak burak, albo jak ta azalia, która nie wróciła z wakacji.

Czy... czy ja mógłbym zamiast niej przynieść pelargonię? – pyta nieśmiało – też czerwoną...

Zgoda – kiwa głową pani – ale pod warunkiem, że zostaniesz pierwszym dyżurnym ogrodnikiem i pokażesz wszystkim, jak się dba o kwiatki...

1. Gdzie roślinki były „na wakacjach”?
2. Jak sądzisz, co stało się z azalią?
3. Przeczytajcie z podziałem na role rozmowę pani z Kubą.
4. Jakie zadanie do spełnienia powierzyła Kubie pani?
5. Jak dbasz o rośliny w klasie?
6. Jakie życzenia mają rośliny? Czy każda pragnie tego samego?

Nowy kolega w naszej klasie

Wanda Osuchowska-Orłowska

Wiewiórka

W naszej klasie zjawiała się nowa. Była bardzo mała.

Mniejsza nawet od naszego klasowego krasnoludka – Jolki, która w tej chwili z pewnością odetchnęła z ulgą i poczuła się chyba wysoka. Ale nie tylko o wzrost tu chodziło.

Nowa była ruda. A był to najbardziej wściekły odcień rudości, jaki sobie tylko można wyobrazić. Ale to jeszcze nie wszystko. Nowa miała piegi. I to ile! Po prostu pieg na piegu! Jeżeli do tego dodamy jeszcze zadarty, perkaty nos, będziemy już mieć mniej więcej kompletny wizerunek koleżanki.

Już na pierwszej lekcji rozległy się tu i ówdzie chichoty. Naturalnie, najbardziej śmiały się i szeptały dziewczyny, ale i my nie byliśmy lepsi. Pani wciąż musiała uciszać klasę. Ruda siedziała sobie zupełnie spokojnie, jakby ją nic nie obchodził gwar i hałas.

Zgłosiła się nawet do odpowiedzi i odpowiadała dosyć śmiało. Wreszcie rozległ się dzwonek. Pani wyszła z klasy i my też chcieliśmy

wybiec na przerwę, ale nowa podbiegła do drzwi i zagroziła nam wyjście.

– Poczekaście chwilę – zawołała.

– Nie wychodźcie jeszcze! Chciałabym wam coś powiedzieć.

Zatrzymaliśmy się przy drzwiach.

– Mam na imię Agnieszka – powiedziała. – Ale wy na pewno będziecie na mnie mówili zupełnie inaczej – dodała to z uśmiechem, ale w jej głosie czuło się smutek.

– Chcę was uprzedzić, że będziecie się musieli trochę wysilić, żeby wymyślić coś nowego i oryginalnego. Bo: Rudzielec, Marchewka, Ruda Mysz odpada – wyrecytowała jednym tchem. – Nazywano mnie już także Nakrapianką, Indyczym Jajem, Wiewiórką i Żółtą Rybką. Zresztą to było najładniejsze przezwisko. Aha, mówiono też na mnie Piegus – powiedziała, jakby sobie to teraz przypomniała. Milczeliśmy. Ona ciągnęła dalej: – Poza tym, chcę wam powiedzieć, że rude włosy są ostatnio szalenie modne. A jeżeli idzie o piegi? Piegi są zawsze modne. Odmładzają – dokończyła.

Roześmieliśmy się.

– Nie wygłupiaj się, Agniecha! Chodźmy lepiej na boisko, bo szkoda przerwy – zawołała Kryśka, która umiała zawsze znaleźć wyjście z najgłupszej nawet sytuacji.

I wtedy twarz Agnieszki jakby się odmieniła. Uśmiechnął się jej zadarty nosek i wszystkie piegi na okrągłej buzi. A złocistorude włosy zatańczyły na jej głowie, kiedy wybiegła wraz z nami.

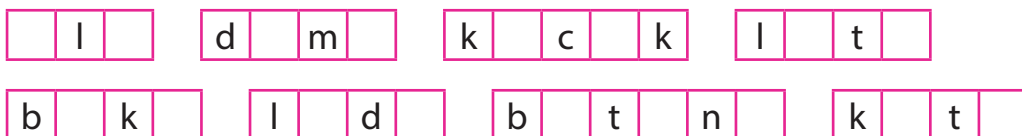
I już wiedzieliśmy, że nie będziemy dla niej wymyślać żadnego przezwiska.

1. Po wysłuchaniu tekstu, opowiedz kim była tytułowa Wiewiórka? Odszukaj i przeczytaj fragment, który mówi o jej wyglądzie.
2. Co powiedziała Agnieszka swoim nowym kolegom i koleżankom? Dlaczego tak postąpiła? Co uzyskała?
3. Odszukaj przezwiska, jakimi nazywano Agnieszkę. Zwróć uwagę na ich pisownię.
4. Czy do waszej klasy przybył nowy uczeń? Jak go przyjęliście?
5. Zabawa – *Dialog z nowym uczniem*. Wyrazy grzecznościowe.

Ważna rola samogłosek – sylaba

1. Dobierz samogłoski tak, żeby powstały wyrazy. Utwórz jak najwięcej różnych wyrazów. Zapisz je w zeszycie.

2. Odczytaj wyrazy zapisane sylabami. Jakie głoski zostały wyróżnione kolorem. Policz, ile ich jest w każdej sylabie. Co zauważasz?

cy-na-mon kloc-ki ka-me-le-on o-ce-an
ku-cyk Lu-cyn-ka ba-let-ni-ca

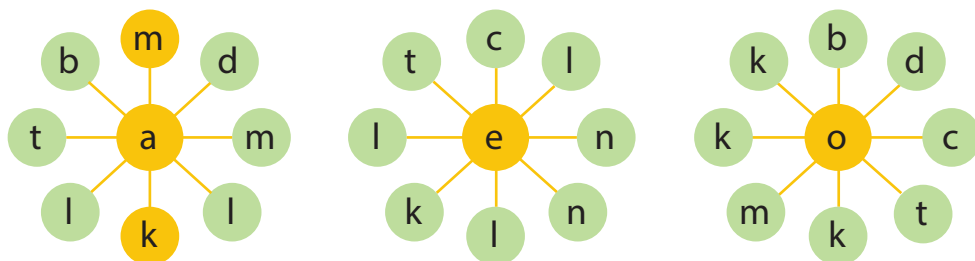
Zapamiętaj!

Sylaba – jest to część wyrazu utworzona przez samogłoskę, albo samogłoskę ze spółgłoską.

Np: u-li-ca, ul, O-la, do-mek, pies, chrząszcz, bank.

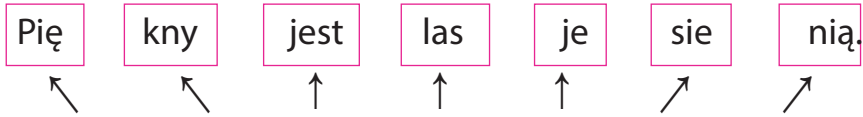
W każdej sylabie jest jedna **samogłoska**.

3. Utwórz wyrazy jednosylabowe. Zapisz w zeszycie utworzone wyrazy. W zapisanych wyrazach zaznacz na czerwono samogłoski. Popatrz na wzór.

Wzór: mak, ...

Zapamiętaj!

To są **sylaby**.
Wyrazy składają się z sylab.

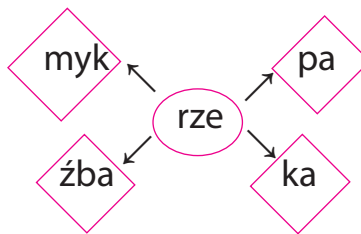
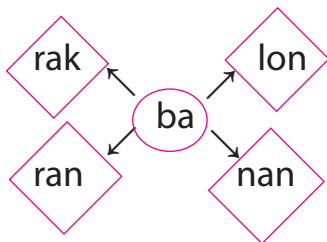
Zapamiętaj!

W wyrazie jest tyle sylab ile samogłosek.
Przenosimy całe sylaby do następnej linii.

4. Podziel wyrazy na sylaby. Uzupełnij według wzoru.

wyrazy	sylaby	samogłoski
zegar	2	e, a
wanna		
miska		
księgarnia		
dąb		
kolejka		

5. Połącz sylaby i napisz wyrazy.

6. Przeczytaj wyrazy sylabami i całościowo.

adres aktor arbuż balkon bałwan doktor garnek handel
kompot kotlet kundel mostek mundur obrus odlot
ponton termos Bartek Henryk Marcin Waldek Wojtek

Dzielimy wyraz na sylaby i z sylab układamy wyrazy

7. Podane sylaby wpisz do tabeli według samogłosek.

ka, me, za, bi, te, bu, de, wo, my
cy, wi, ku, ry, pu, go, ba, mi, ro

a	e	o	u	y	i

8. Przepisz tekst i podziel go według wzoru na sylaby.

Wzór: Na |pod|wór|ku| jest| we|so|ło.

Karolina i Lucyna ubierają lalki.
Hubert i Mikołaj mają latawce.
Paweł rzuca piłką do Jacka.

9. Przepisz zdania bez podziału na sylaby.

Ha-lin-ka i E-la to dob-re ko-le-żan-ki.
Cho-dzą do tej sa-mej kla-sy.
Po-ma-ga-ją so-bie.

10. Utwórz wyrazy z sylab.

-ko-is-bo-, -wór-ko-pod-, -bli-ta-ca-,
-ga-ze-rek-, -ka-wa-cje-, -da-go-przy-

11. Odczytaj hasła i zapisz je.

Rannei wieczornemycieuprzyjemniawszystkimzycie.
Dlazedrowiaiurodyużywamyczęstomydłaiwody.
Jeślichceszmiecząbkizdrowetoowocejedzsurowe.

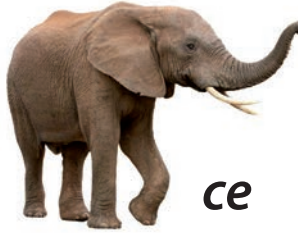
12. Odszukaj w każdym wyrazie sylabę *sto*. Narysuj rebusy do tych wyrazów.

prostokąt • stolica • miasto •
• stopień • ciasto • listopad

13. Rozwiąż rebusy. Napisz odgadnięte wyrazy w kolejności alfabetycznej i ułóż z nimi zdania.

ce

ce

ta

mas

ka

ba

~~ce~~

14. Przyjrzyj się uważnie każdej parze wyrazów i odszukaj w nich powtarzającą się, taką samą sylabę, zaznacz ją:

korale – radio
 globus – rebus
 mebel – belka
 litera – tulipan
 ranek – natura
 krowa – sowa
 lampa – stopa

brama – malec
 sala – trasa
 tablica – lizak
 plama – makaron
 broda – pogoda
 zabawa – ryba
 stopa – palec

15. Połącz ze sobą kolejne sylaby. Jakie wyrazy powstały? Odczytaj je.

KLA SA LA TO LEK
 KO MIS KA TAR KA
 DZIE CI CHO MIK SER
 CA ŁA PIE SEK RET

Jesień dookoła

Marek Głogowski

Pora wesoła

Kto powiedział, że jesień jest smutna,
że ma kolor szarego płótna,
że jej prawie nie widać we mgle?
Kto to wszystko powiedział?
Ja nie!
Dla mnie jesień to pora wesoła,
roześmiana i gwarna jak szkoła.
Lśniącą skórką kasztana na trawie,
w odlot ptaków wpatrzona ciekawie.
Jesień – roztargniona malarka –
gubi farby po lasach i parkach,
a ja biegam wciąż za nią z ochotą
i znajduję brąz, czerwień i złoto.

1. Na podstawie wiersza opowiedz, co świadczy o tym, że jesień jest wesołą porą roku.
2. Jak rozumiesz fragment: „Jesień – roztargniona malarka – gubi farby po lasach i parkach”?
3. Drama – *Jesienne nutki*.

Wiera Badalska

Smutek jesieni

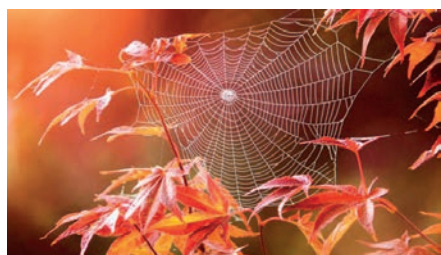
Spada listek topoli
Powoli..., powoli...
Na mchu kładzie się
Plamą złocistą.
Wiatr listeczki odwiewa
Coraz dalej od drzewa...
Pewnie smutno jest
Jesiennym listkom.

Wiatr, jak pies na uwięzi,
Wyje pośród gałęzi,
Zmęczony taki i senny.
Wiatr nie ma swego domu
Utulić go nie ma komu.
Pewnie smutno
Jest wiatrom jesiennym.

Złota jesień w ogrodzie (zagadki)

Gruszki i jabłka w sadzie dojrzały,
liście na drzewach pozłaca wrzesień,
bociany od nas już odleciały,
wrzosa zakwitły, bo to już...

Biała niteczka w powietrzu lata,
pajęczek leci na podbój świata!
A dzieci klaszczą, cieszą się na to –
wołają: – Patrzcie, już...

Kiedy jesień panuje
wtedy z drzewa spadają,
w piękny i kolorowy
dywan się układają.

Rosną wysoko na dębie,
małe czapeczki mają,
gdy wiatr powieje jesienią,
wszystkie na ziemię spadają.

1. Uzupełnij i odpowiedz.

- Kalendarzowa jesień rozpoczyna się ...
- Jesień to czas ...
- Jesienią kwitną rośliny ozdobne takie, jak: ...
- Rolnicy jesienią wykopują takie warzywa, jak ...
- Jak wyglądają jesienią liście na drzewach?

W sadzie

Sobotnie popołudnie było wyjątkowo ciepłe i słoneczne. Zaraz po obiedzie Kasia, Olek i Marek wybrali się do sadu dziadka. Kasia miała ochotę na śliwki, Marek na jabłka, a Olek na gruszki.

– Patrzcie! Śliwki robaczywki! – krzyknęła Kasia. – Uważajcie na osy!

Osy przepadały za leżącymi w trawie, dojrzałymi owocami, które opadły z drzew.

Kasia dotknęła pnia śliwy i zadarła głowę, żeby dostrzec jakąś smaczną śliwkę.

Po jakimś czasie dzieci spotkały się pod starą wiśnią.

Każde z nich trzymało w ręku swój ulubiony owoc.

Śliwka jest najładniejsza! – zdecydowała Kasia. – Nieprawda! – zaprzeczyli zgodnie chłopcy.

– A właśnie, że tak! Najpiękniejszy kolor na świecie ma fioletowa śliwka! – upierała się Kasia. – To prawdziwa „miss koloru”!

– Śliwka jest ładna, ale mała – powiedział Marek. – W kategorii „największy owoc” zwycięża jabłko!

Jabłko, które przyniósł, było naprawdę ogromne.

Śliwka ma ładny kolor. Jabłko jest duże. Ale gruszka ma najpiękniejszy kształt! – Olek z dumą podniósł w górę gruszkę.

Czas na deser!

1. Jakie owoce zebrali dzieci w sadzie dziadka? Jak je reklamowali?
2. Wybierz dowolny owoc, a następnie spróbuj go zareklamować, tak żeby zachęcić innych do jego zjedzenia. Opowiedz o jego wyglądzie i smaku. Wyjaśnij, dlaczego, twoim zdaniem, ten owoc jest najlepszy.

Dary jesieni

Przyniósł tatuś w wielkim koszu,
Pełno warzyw i owoców.
A w koszyku kolorowo,
Aż mamusia kręci głową.
Jest marchewka w rudej szacie,
I pietruszka i buraczek.
Smukły strąk fasolki młodej,
I ziemniaczki bardzo zdrowe.
Złota wdzięczy się cebula,
Pan pomidor w por się wtula.
I nieśmiało zerka w bok,
Gdzie z kapustą leży groch.

Jest papryka i brukselka,
No i dynia – jaka wielka!
Czerwoniutkie są jabłuszka,
Winogrona, śliwki, gruszka,
Długi sterczy też rabarbar,
No i malin tatuś narwał.
Mama patrzy na te cuda,
I do taty oczkiem mruga.
"Co ja teraz z tego zrobię?"
Myśląc, drapie się po głowie.
Może kompot, soki, dżemy,
Wszystko w zimie chętnie zjemy.

1. Opowiedz o czym jest wiersz?
2. Czy znasz zasady prawidłowego odżywiania się jesienią?
3. Dlaczego trzeba jeść dużo owoców i warzyw?
4. W jakiej postaci najlepiej spożywać owoce i warzywa?
5. Co należy zrobić przed spożyciem owoców?

Na straganie (inscenizacja na podstawie wiersza)

NARRATOR: Na straganie w dzień targowy
takie słyszy się rozmowy:

SZCZYPIOR: – Może pan się o mnie oprze,
pan tak więdniesz, panie Koprze.

KOPER: – Cóż się dziwić, mój Szczypiorku,
leżę tutaj już od wtorku!

NARRATOR: Rzecz na to Kalarepka:

KALAREPKA: – Spójrz na Rzepę – ta jest krzepka!

NARRATOR: Groch po brzuszku Rzepę klepie:

GROCH: – Jak tam, Rzepo? Coraz lepiej?

RZEPA: – Dzięki, dzięki, panie Grochu,
jakoś żyje się po trochu,
lecz Pietruszka – z tą jest gorzej:
blada, chuda, spać nie może.

SELER: – A to feler –

NARRATOR: westchnął Seler.
Burak stroni od Cebuli,
a Cebula doń się czuli:

CEBULA: Mój Buraku, mój czerwony,
czyżbyś nie chciał takiej żony?

NARRATOR: Burak tylko nos zatyka:

BURAK: – Niech no pani prędej zmyka,
ja chcę żonę mieć buraczą,
bo przy pani wszyscy płaczą.

SELER: – A to feler –

NARRATOR: westchnął Seler.
Naraz słychać głos Fasoli:

FASOLA: – Gdzie się pani tu gramoli?!

BRUKSELKA: – Nie bądź dla mnie taka wielka!

NARRATOR: Odpowiada jej Brukselka.

MARCHEWKA: – Widzieliście, jaka krzepka! –

NARRATOR: Zapeszyła się Marchewka.

MARCHEWKA: – Niech rozsądzi nas Kapusta!

SZCZYPIOR: – Co, Kapusta?! Głowa pusta?!
NARRATOR: A Kapusta rzecz smutnie:
KAPUSTA: – Moi drodzy, po co kłótnie
po co wasze swary głupie,
wnet i tak zginiemy w zupie!
SELER: – A to feler –
NARRATOR: westchnął Seler.

1. Przeczytajcie tekst z podziałem na role.
2. Oddajcie brzmieniem głosu charakter i uczucia warzyw.
3. Wymień postaci z wiersza.
4. Narysuj portret wybranej postaci z wiersza.
5. Przygotowujemy inscenizację w klasie – *Dary jesieni*.

Joanna Papuzińska

Sałátka

Już się jesień rozminęła z latem.
Przyszła pora na kolacje pstrokate.
Synowie i córki!
Siekajcie ogórki,
selery i pory,
marchew, pomidory
w drobnusieńką kratkę.
Zrobimy sałatkę.

1. Jak rozumiesz wyrażenie: kolacje pstrokate?
2. Czy pomagasz мамie w kuchni?
3. Jakie sałatki lubisz najbardziej? Czy są tam warzywa?

Jak zapisujemy zdania?

Na początku zdania piszemy wielką literę.

Dzieci grają w piłkę.

Kto gra w piłkę?

Dzieci, zagrajcie w piłkę!

Na końcu zdania stawiamy kropkę, pytajnik lub wykrzyknik.

W zdaniach z kropką na końcu – informujemy

W zdaniach z pytajnikiem na końcu – pytamy.

W zdaniach z wykrzyknikiem na końcu – rozkazujemy lub wykrzykujemy.

Piękny

jest

las

jesienią.

To są **wyrazy**.

Zapamiętaj!

Zdanie składa się z **wyrazów**.

1. Przeczytaj. Policz ile jest wyrazów w każdym zdaniu. Przepisz do zeszytu ostatnie zdanie.

Pada.

Pada deszcz.

Pada rześisty deszcz.

Od rana pada rześisty deszcz.

2. Z rozsypanki wyrazowej ułóż samodzielnie zdanie o jesieni i napisz je.

jesień	po	pogodna	Chodzi	.	lesie
--------	----	---------	--------	---	-------

Zadajemy pytania, informujemy, rozkazujemy

1. Z podanych wyrazów ułóż i napisz zdania.

- 1) wakacje, pojedziemy, morze, nad, w.
- 2) klasie, naszej, w, porządek, o, dbamy.
- 3) moim, jest, Jerzy, przyjacielem, najlepszym.

2. Odczytaj i zapisz to rebusowe zdanie.

ty=rza

k=w

r,

yby=moty

wa.

3. Uzupełnij zdania wyrazami z ramki.

Łódź płynie po rwącej

Mama zrobiła pyszną sałatkę ze świeżych

Leśniczy troszczy się o głodne

Zrywa się wiatr, zaczyna grzmieć i padać – to początek

zwierzęta, warzyw, rzecze, burzy

5. Z rozsypanki wyrazowej ułóż i zapisz zdania. Postaw odpowiednie znaki na końcu zdania. Pamiętaj o dużej literce na początku zdań.

przyjął

pacjentów

lekarz

trzech

królem

jest

czy

lew

zwierząt

w pokoju

zamknij

okno

6. Przepisz zdania i postaw odpowiedni znaki na końcu każdego zdania.

Czy na dworze jest zimno

Już jest jesień

Ubij się ciepło

Szukamy kolorów i smaków jesieni

Jesienna wycieczka

Bardzo lubię jesień. To najbardziej kolorowa pora roku. Liście na drzewach są chyba we wszystkich barwach, jakie można sobie wyobrazić. Zastanawiałam się, czy jest taki kolor, w jakim nie ma liści. Może niebieski?

Moim zdaniem najwięcej liści jest w odcieniu rudym. Ula mówi, że liście są głównie żółte, Robert uważa, że brązowe, a Maja twierdzi, że nie można tego określić jednym słowem. A wy jak sądzicie?

Rozmawialiśmy o tym po wycieczce, na którą wybraliśmy się całą klasą. Kolorów jesieni szukaliśmy nie tylko na drzewach. W pobliskim ogrodzie przyglądaliśmy się fioletowym wrzosom, żółtym aksamitkom i różnokolorowym astrom.

A wiecie, gdzie jeszcze znaleźliśmy dużo jesiennych kolorów?

Na targowisku! Sprzedawcy zachęcali do kupowania pomarańczowych dyń, fioletowych bakłażanów, żółtych kabaczków i zielonych ogórków.

Znajoma sprzedawczyni owoców poczęstowała nas słodkimi śliwkami, soczystymi gruszkami i jabłkami.

Na koniec poszliśmy do parku i zbieraliśmy kolorowe liście, czerwone owoce jarzębiny i róży oraz brązowe kasztany i żołądź. Każdy miał za zadanie odszukać jak najwięcej kolorów. Mógł je sfotografować albo zapisać ich nazwy. Jak myślicie, jaki kolor wygrał?

Po wycieczce, którą nazwaliśmy „Szukamy kolorów i smaków jesieni”, zrobiliśmy wystawę. Każdy mógł na nią przygotować dowolną pracę.

1. Po wysłuchaniu tekstu odpowiedz, gdzie dzieci szukały kolorów jesieni?
2. Wymień jesiennie owoce i warzywa? Co z nich smacznego możemy zrobić?
3. Co dzieci zbierały? Jak myślisz, jakie prace wykonały ze skarbów jesieni?
4. Co zaobserwowałeś podczas klasowej wycieczki do parku? Jakie kolory przeważały?
5. Porównaj swoje obserwacje z wysłuchanym tekstem.

Kolory jesieni

Danuta Gellnerowa

Jesień u fryzjera

Przyszła jesień
do fryzjera:
– Proszę mną się zająć teraz
Lato miało włosy złote,
ja na rude mam ochotę.
No, bo niech pan
spojrzy sam,
rudo tu i rudo tam...
Mówi fryzjer:
– Rzeczywiście!
Dookoła rude liście,
ruda trawa, rude krzaki,
chyba modny kolor taki.
Szczotka,
grzebień,
farby fura,
już gotowa jest fryzura.
Woła jesień: – W samą porę!
Płacę panu muchomorem!

1. Dlaczego jesień chciała mieć rude włosy?
2. Jakie kolory spotykamy w porze jesiennej?
3. Gdzie kolory jesieni możemy zobaczyć?
4. Jak nazywają się miesiące jesienne, który z nich najlepiej lubisz?

Jesienne przysłowia

Kiedy wrzesień, to już jesień, wtedy jabłek pełna kieszeń.
Gdy jesień zamglona – zima zaśnieżona.
W listopadzie goło w sadzie.
Jesień bezdeszczowa, to zima wiatrowa.
Gdy zbyt długo jesień trzyma, nagle przyjdzie zima.

Jesień

Chodzi po lesie pogodna jesień,
rozchyla niskie gałęzie.
Liczy na ścieżkach spadłe orzeszki,
liczy na dębach żołędzie.

Na mchu przysiada, z klonami gada,
z brzozą w złocistej sukience.
A wiewióreczce do ucha szepce,
gdzie jest orzeszków najwięcej.

Patrzy ciekawie, ile na trawie
opadłych liści się ściele.
Ile rydzyków niosą w koszyku
Kasieńka, Grześ i Marcelek.

1. Jaki nastrój panuje w wierszu?
2. Jakie czynności wykonuje jesień?
3. Gdzie dzieci były i co niosły?
4. Czy mogą dzieci same chodzić do lasu po grzyby?

Rozwiązanie jesiennego quizu (PRAWDA, FAŁSZ):

- jesienią często pada deszcz i wieje wiatr
- jesienią jest tak ciepło, że chodzimy w krótkich spodenkach
- jesienią przydają się parasole
- jesienią liście drzew zmieniają kolor
- drzewa jesienią zrzucają liście, bo przygotowują się do zimowego odpoczynku
- jaskółki i bociany odlatują do ciepłych krajów
- wszystkie grzyby można jeść

Pan Gawron

Pan Gawron włożył żółte spodnie.
Jesiennym parkiem kroczy godnie
po trawie mokrej.
Pióra się czernią,
dziób mu błyszczy.
Wśród oceanu żółtych liści
płynie jak okręt.
– Gdzie się podziało lato babie?
Dokoła drzewa na wpół nagie,
kałuż lusterka...
Być może czas już rzeczy zbierać:
zabrać szaliczek, trochę sera,
piżamkę w paski
i to wszystko – bach! – do kuferka...

Cóż mnie tu czeka?
Nic miłego – deszcze i zima.
Są gdzieś, daleko, ciepłe kraje...
Może wyjechać?
Nie... zostają!
Jakoś wytrzymam!!!

Warto wiedzieć

Gawrony to ptaki wędrujące. Te, które mieszkają u nas, odlatują jesienią do ciepłych krajów. Ich miejsce zajmują gawrony przylatujące z zimniejszych rejonów Europy.

1. Opisz, jak wyglądał gawron w jesiennym parku?
2. Co postanowił gawron?
3. Czy widziałeś gawrona?
4. Odgadnij zagadkę:

Kto ma zwyczaj taki,
że wygania ptaki.
Za morza, za góry,
gdzie ciepło i brak jest wichury.

4. Odpowiedz na pytania:
 - Kto wygania ptaki do ciepłych krajów?
 - Dlaczego ptaki odlatują do ciepłych krajów?

Jesienna wędrówka ptaków i zwierząt

Jesienią wiele zwierząt przenosi się w inne strony. Skłaniają je do tego nadchodzące chłody, brak pokarmu lub potrzeba odbycia godów. Zwierzęta często podejmują długie i niebezpieczne wędrówki. Powracają z nastaniem wiosny.

Wędrują przede wszystkim ptaki. Na niebie można zobaczyć przelatujące klucze gęsi, żurawi i kaczek. W podróż wybierają się także motyle – największe odległości pokonują monarchy. Nietoperze przenoszą się do jaskiń, gdzie zapadają w hibernację, czyli zimowe odrętwienie. Niektóre ryby, na przykład węgorze, wyruszają w długie wędrówki przez ocean, aby odbyć tarło i złożyć ikrę.

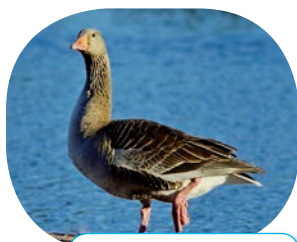

1. Dlaczego zwierzęta wędrują?
2. Dokąd lecą motyle monarchy?
3. Poszukaj w Internecie informacji o wędrówkach węgorzy.

Ptaki odlatujące na zimę do ciepłych krajów

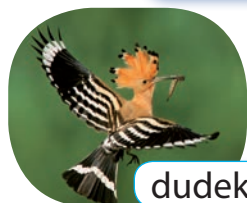
kukułka

gęś gęgawa

żuraw

dudek

skowronek

Niektóre gatunki ptaków najpierw poznają trasę wędrówki, lecąc razem z mamą i tatą. Inne – jak na przykład kukułki i bociany – od razu wędrują same. Dalekie podróże odbywają bociany i niektóre jaskółki – docierają one aż do Afryki. Dużo więcej ptaków lata jednak o wiele bliżej – w ciepłe rejony Europy.

Sposoby przelotu ptaków

Ptaki lecące w grupie „mają łatwiej” niż te, które wędrują w pojedynkę. Osłaniają się nawzajem od wiatru, łatwiej jest im też zauważyć dobre miejsce na postój.

Ptaki pozostające na zimę w kraju

Pozostają te, które są odporne na niskie temperatury; jesienią wyrastają im gęste pióra – puch, który chroni przed zimnem. Niektóre mają mocne i twarde dzioby – łatwiej znajdą pożywienie. Ale gdy jest śnieg, powinniśmy pamiętać o ich dokarmianiu.

**NIE ZAPOMINAJ
O DOKARMIANIU PTAKÓW ZIMĄ!
ZGŁODNIAŁE MOGĄ ŁATWO ZAMARZNAĆ!**

dzięcioł

sójka

gołąb

wróbel

1. Które ptaki „mają łatwiej” podczas przelotu? Dlaczego tak jest?
2. Jak dbamy o ptaki, które pozostają u nas w zimie?

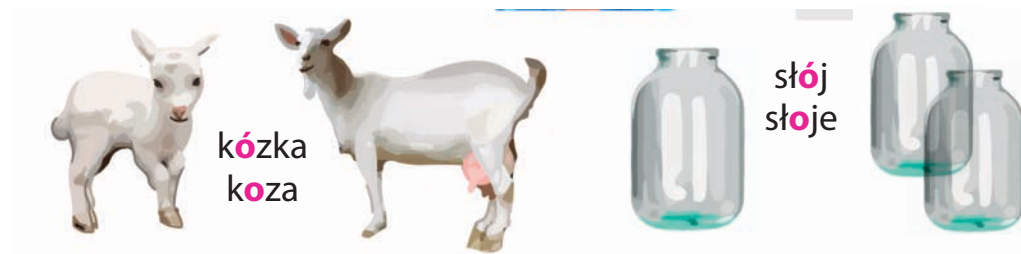

Pisownia wyrazów z „ó” wymiennym

Zapamiętaj!

Piszemy **ó**, gdy wymienia się na **o**, **a**, **e**.

1. Przeczytaj podpisy przy obrazkach. Co zauważasz?
Przepisz wyrazy parami do zeszytu. Zaznacz **ó** i **o**.

2. Połącz słońce z odpowiednią chmurką. Powstałe pary wpisz do zeszytu.

3. Utwórz wyrazy zdrobniałe.

noga – nóżka

broda –

koło –

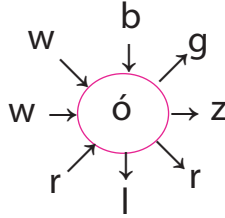
droga –

stół –

chłód –

4. Odczytaj wyrazy. Przepisz je do zeszytu według wzoru.

Wzór: ból – boli.

5. Zwróć uwagę, jak ó wymienia się na o. Jakie inne wyrazy można zapisać w podobny sposób?

ogród
ogródy

kótko
koto

pszczołka
pszczola

wóz
wozy

6. Przeczytaj tekst. Przepisz i podkreśl wyrazy z literą ó. Wypisz podkreślone wyrazy i wymień je.

Po dróżce wolno idzie krasnoludek.

Ma wielką główkę i srebrną bródkę.

W rękę trzyma kolorowe piórko.

7. Rozwiąż rebusy. Odgadnięte wyrazy przepisz i podkreśl ó. Wytłumacz pisownię. Co zauważyłeś?

Wlazł wół na stół

Wlazł wół na stół –
Nie chodź, wole, po stole!

Idą krety krętą dróżką,
żuk po prostej drodze łązi,
tutaj stoją łodzie Bodzia,
a tam płynie łódka Kazi.

Kózki mają małe bródki,
kozy mają duże brody,
taczki mają jedno kółko,
cztery koła – samochody.

Sowa uczy latać sówki,
do mrowiska idą mrówki,
hen, wśród pól hasają krowy,
a Staś w polu żuje krówki.

Sól nam soli, ból nas boli,
mróz nas mrozi, a wóz wozi,
chłód nas chłodzi,
smród nam smrodzi,
a o z kreską nam nie szkodzi!

Zapamiętaj!

Pamiętajmy zawsze to – ó wymienia się na o!

1. Wyszukaj w tekście i zapisz w zeszytcie pary wyrazów, w których ó wymienia się na o.
2. Podaj inne przykłady wyrazów, w których ó wymienia się na o.

Zwierzęta hodowane w gospodarstwie

Wiejskie gospodarstwo

Ten dzień spędziliśmy w prawdziwym wiejskim gospodarstwie, po którym oprowadzali nas pani Maria i pan Janusz.

Najciekawiej było w stajni. Pan Janusz pokazywał nam, jak się czyści i siodła konia. Ten koń miał na imię Basia, bo to była klacz. Kto chciał, mógł się na niej przejechać.

Potem próbowaliśmy wydoić kozę, ale okazało się, że to wcale nie takie łatwe. Dużo lepiej szło nam karmienie królików, kur i kaczek.

W domu czekała na nas niespodzianka – wspólne pieczenie chleba w prawdziwym chlebowym piecu, kiszenie barszczu, ubijanie masła i odciskanie sera. Oczywiście wszystkiego można było później spróbować. Mniem!

1. Opowiedz, jak dzieci spędziły dzień, co widziały, robiły.
2. Jakie prace wykonywały? Co było łatwe, a co trudne?
3. Czy widziałeś wiejskie gospodarstwo? Co cię zaciekało?
4. Zabawa w słowa – naśladowujemy zwierzęta domowe.

Zwierzęta w naszym domu

Anna Onichimowska

Łatka

Zauważyłem go, kiedy wracaliśmy ze szkoły. Był nieduży, rudy, z podwiniętym ogonem. Paskudny kundelek, przywiązany jakimś drutem do płotu. Kiedy ktoś przechodził, podskakiwał, jakby chciał zwrócić na siebie uwagę.

Nie mogłem przestać o nim myśleć. Bo to nie było takie miejsce, gdzie się przywiązuje psa na chwilę, kiedy się idzie do sklepu, a poza tym nikt nie przywiązuje swojego psa drutem...

Kiedy mama wysłała mnie po zakupy, od razu tam pobiegłem. Ciągle był. Tylko teraz już nie podskakiwał. Leżał zrezygnowany. Kiedy podszedłem bliżej, uniósł łeb i popatrzył na mnie uważnie. Nagle wydał mi się taki ładny, jak żaden inny. Miał brązowe mądre oczy i biały krawacik, i małą łatkę za prawym uchem.

Będiesz Łatka, chcesz? – spytałem, a on wstał i pomerdał ogonem w odpowiedzi.

Nie udało mi się odplątać mu drutu z szyi, tylko z płotu, więc przyprowadziłem go na takiej dziwnej smyczy do domu, a mama, kiedy to zobaczyła, nawet nie spytała o zakupy ani nie gniewała się na mnie, tylko na „tych drani”, jak powiedziała, którzy tak traktują zwierzęta. Łatka wypłała dwie miseczki wody i zjadła kiełbasę, którą mieliśmy mieć na obiad. Potem pospała sobie trochę, a później zawieźliśmy ją do cioci Heli. Ciocia ciągle ostatnio mówiła o nowym psie: jej suczka zmarła ze starości i ciocia płakała po niej pół roku.

Ciocia tak się ucieszyła, że koniecznie chciała mi dać coś w prezencie. I dostałem szachy: stare, drewniane, w dużym pudle zamykanym na haczyk.

Wieczorem zagrałem z tatusiem pierwszą partyjkę. A kiedy już szykowałem się do snu, zadzwoniła ciocia Hela. Okazało się, że Łatka wybrała sobie dokładnie to samo miejsce do spania, gdzie spała poprzednia suczka, i też lubi miętowe cukierki.

1. Opowiedz o zdarzeniu z opowiadania.
2. Kto zachował się nieludzko wobec Łatki, a kto okazał jej serce?
3. Wymień właściwe i niewłaściwe zachowania ludzi wobec zwierząt.
4. Praca w grupie. Wywiad z kolegą. Układamy pytania i odpowiedzi do treści opowiadania.

Wpływ zwierząt na człowieka – zakochaj się w jego oczach

Często nie zdajemy sobie z tego sprawy, że ukochany pies, mruczący na kolanach kot, czy nawet pływające w akwarium rybki – każde z nich daje człowiekowi coś dobrego, ubogaca życie, czyni je piękniejszym i zdrowszym.

Zwierzę potrafi odmienić ludzkie życie na lepsze, jednak posiadanie go wiąże się również z pewnymi obowiązkami. Pamiętajmy o tym i jeśli już podejmiemy decyzję o nowym lokatorze w naszym domu, bądźmy kochającymi i odpowiedzialnymi opiekunami.

Znaczenie psa w życiu człowieka

Pies jest najlepszym przyjacielem człowieka – to stwierdzenie, które zna prawie każdy. W każdej szkole, klasie znajdziemy wiele osób, które mają psy. Większość z nich mieszka w domach, coraz mniej zostawianych jest w budach. Jakie znaczenie ma pies w życiu człowieka?

Pies stał się domownikiem. Jak możemy zauważyć, wielu pupili mieszka razem ze swoimi właścicielami. Towarzyszy im w codziennych czynnościach, przez cały dzień przebywa w domu. Pies zyskał swoje miejsce nie tylko w mieszkaniach, ale i w sercach ludzi. Człowiek przywiązuje się do swojego pupila, tęskni za nim i oczekuje, kiedy znowu będzie mógł go zobaczyć.

Pies może stać się także prawdziwym przyjacielem człowieka. Jest mu wierny niezależnie od sytuacji. Czeką na jego powrót, niejednokrotnie pies cierpi po utracie swojego właściciela. Człowiek doceniając jego przywiązanie sam zaczyna darzyć go niezwykłym uczuciem – miłością i przyjaźnią.

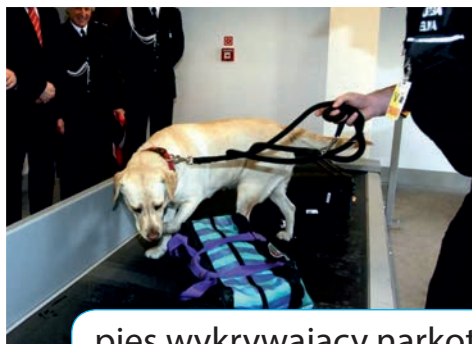
Czasami pies staje się najważniejszy w życiu człowieka. W przypadku osób chorych, niewidomych czy niepełnosprawnych jest on nie tylko przyjacielem, ale i przewodnikiem. W wielu przypadkach staje się on także wybawcą.

Coraz więcej osób nie tylko dba o swoje zwierzęta, ale też interesuje się losem innych. Coraz popularniejsze stają się fundacje, które na celu mają pomoc zwierzętom.

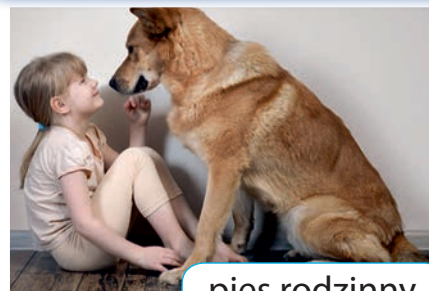

pies policyjny

pies wykrywający narkotyki

pies rodzinny

pies ratowniczy

pies stróżujący

pies-przewodnik niewidomych

pies terapeutyczny

1. Praca projektowa – „Pies – najlepszym przyjacielem człowieka”.
2. Praca w grupie. Wybierzcie psa, który pomaga ludziom. Przygotujcie ilustracje (slajdy), na których wasz pies będzie wykonywał swoje zadanie.
3. Wykonajcie rysunek i opiszcie wybranego psa.
4. Wspólnie zaprezentujcie od najlepszej strony waszego przyjaciela.

Zakończenia wyrazów -ów, -ówka

Zapamiętaj!

W wyrazach, które kończą się na **-ów, -ówka, -ówna, -ówek** piszemy zawsze **ó**.

Wyjątki: **skuwka, zasuwka, wsuwka**.

1. Przeczytaj zdania z wyrazami: skuwka, zasuwka, wsuwka

Mój flamaster ma skuwkę. Przy moich drzwiach jest zamontowana antywłamaniowa zasuwka. Moje włosy spinam wsuwką.

2. Do każdego słowa dodaj zakończenie **-ów**. Odczytaj utworzone w ten sposób nazwy miast i wsi.

August • Tomasz • Jan • Józef • Adam • Henryk • Marian

3. Wpisz wyrazy do tabelki zgodnie z zakończeniami: **-ów, -ówka, -ówna**.

Kraków, makówka, mrówka, Chorzów, psów, kotów, Nowakówna, Piłatówna, lodówka, żarówka, pocztówka, domów, Kijów.

4. Zmień według wzoru.

Wzór: poczta – pocztówka

gaj –

lód –

groch –

stal –

maj –

plac –

koszyk –

siatka –

podkowa –

deszcz –

fasola –

żar –

surowy –

wędrować –

5. Przepisz zdania, podkreśl zakończenie **-uwka**.

Kasia ma we włosach czerwone wsuwki. Przy bramie zepsuła się zasuwka.

W bibliotece widzieliśmy starą księgę ozdobioną złotymi skuwkami.

Wyrazy z ó niewymiennym

1. Przepisz. Naucz się na pamięć.

Córka, góra, król, królik, jaskółka, wiewiórka, wróbel, ogórek, róża, żółty, żółw, Józio, który.

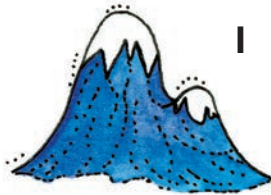
2. Rozwiązujemy zagadki.

Wznosi się wielka, stroma,
ze szczytami dwoma. (_ ó _ _)

Gniazdko z błota lepi,
pod dachu okapem.
Przylatuje wiosną,
aby uciec z latem. (_ _ _ _ ó _ _ _)

Za jej różdżki dotknięciem
Znikają troski i żale –
Kopciuszek tańczy z księciem,
Świat nagle baśnią się staje.
(_ _ ó _ _ _)

3. Rozwiąż rebusy. Z powstałymi wyrazami ułóż zdania.

4. W miejsce kropek wstaw odpowiednie wyrazy.

1. niosła orzech do dziupli.
2. nosi swój domek na plecach.
3. są małe, ale bardzo pracowite.
4. jest bliskim krewnym zająca.
5. należy do ptaków.

Dzień Edukacji Narodowej

Lusia Ogińska

Dzień Nauczyciela (fragment)

Świat się złotem mieni,
jesień jest wesoła,
bo wśród tej jesieni
stoi nasza szkoła!

Ukochanej pani
– lubianej przez wszystkich –
deszcz i wiatr oddamy,
złoty bukiet z liści.

Wietrzyk rozczochrany
nagle poweselał.
Sypią się kasztany
w Dniu Nauczyciela.

1. Przeczytaj wiersz. O jakim święcie jest w nim mowa?
2. Opowiedz, jak w twojej szkole obchodzisz Święto Nauczyciela?

W święto naszej Pani

Idzie ścieżynką
Złocista jesień
I tysiąc liści
W fartuszkuniesie.

A w każdym liściu
Pani jesieni
Zaklętych tysiąc
Słońca promieni.

O jeden listek
Jak serce złote
Poproszę jesień,
W bukiet go wplotę.

I dam go naszej
Pani. Bo wiecie:
To nasza Pani
Najlepsza w świecie.

Zagadka

O kim dziś będziemy mówić?
– Wtedy się dowiecie
Gdy zagadki wysłuchacie
I ją odgadniecie

Razem się z dziećmi bawi i uczy
A miłość w jej sercu wielka
W szkole Pani ukochana
To jest ...

1. O jaki listek dziecko poprosiło panią jesień? Przeczytaj słowa poetki.
2. Co oznacza zwrot: *mieć złote serce*? Do kogo możesz tak się zwrócić?
3. Naucz się na pamięć wiersza i ładnie go powiedz swojej Pani.

Każdy zawód jest ważny

Zawody

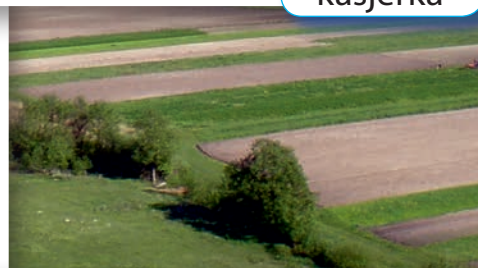
lekarz

kasjerka

rolnik

motorniczy

policjantka

інформатик

лістynosza

аптекaрка

1. Kto jest przedstawiony na zdjęciach? Odczytaj nazwy zawodów.
2. Gdzie te osoby pracują?
3. Wybierz jeden z zawodów i opowiedz o nim.
4. Kim chciałbyś być i dlaczego?
5. W parze ze swoim kolegą omów wybrany zawód i przedstaw go klasie.

Pisownia wyrazów z „rz” wymiennym

Rz to w wyrazie norma, gdy **r** ma on w innych formach.

Dwor**rz**ec widać już z daleka,
a na dwor**rc**u pociąg czeka.

Kuchar**rz** rybę wziął z wiaderka,
do kuchar**rk**skiej książki zerka.

Każdy uczeń wiele razy
sprawdził już zasadę tę.
Umie pisać te wyrazy,
gdzie się **rz** wymienia w **r**.

1. Połącz wyrazy w pary i zapisz je.

Wzór: górzysty

siostrzyczka

wietrzyć

parzysty

otworzyć

mierzyć

chmurzyć

morze

wiatr

otwór

morski

góra

miara

chmura

siostra

para

2. Uzasadnij według wzoru.

Wzór: lekarz, bo lekarski.

Piekarz, stolarz, piłkarz, aptekarz, kosiarz, blacharz, drukarz,
murarz.

3. Przeczytaj wyliczankę. Wypisz wyrazy z **rz** parami według podanego wzoru.

Grał raz orzeł w marynarza,
co się rzadko orłom zdarza,
bo choć ptak ten latać może,

nie zobaczysz go nad morzem.
Raz, dwa, trzy,
marynarzem będziesz ty!

Andrzej Sójka

Wzór: orzeł – orlica.

4. Z rozsypanki wyrazowej ułóż i zapisz zdania. Pamiętaj o dużej literce na początku zdań.

z ziemię drzewa orzechy na spadły
morze marynarz na wypływa jutro
malarzowi orzeł do pozuje obrazu

5. Wyróżnione wyrazy przekształć tak, aby **r** zamieniło się w **rz**.

To lisia **nora**. W są lisięta.
Bioreę sanki. Jurek swoje sanki.
To gruby **mur**. W jest dziura.
To **kura** Czubatka. Dam ziarno.

6. Podaj pasujące wyrazy, w których **rz** wymienia się na **r**.

dworzec bo ... orzeł bo ...
marzec bo ... trzy bo ...
rowerzysta, bo ... zachmurzenie, bo ...
morze, bo ... jeziorze, bo ...

W tych wyrazach **rz** wymieniło się w **r**. Jest to **rz** wymienne.

7. Przeczytaj wiersz i wpisz przepuszczone litery.

Mama Basi jest leka...em,
tata Wojtka jest pieka...em,
wujek Joli jest mura...em,
dziadek P...emka zaś – stola...em.

8. Podpisz rysunki wyrazami, które zawierają **rz**.

Późna jesień

Jan Brzechwa

Listopad

Złote, żółte i czerwone
Opadają liście z drzew,
Zwiędłe liście w obcą stronę
Pozanosił wiatru wiew.

Nasza chata niebogata,
Wiatr przewiewa ją na wskroś,
I przelata i kołata,
Jakby do drzwi pukał ktoś.

W mokrych cieniach listopada
Może ktoś zabłąkał się?
Nie, to tylko pies ujada.
Pomyśl także i o psie.

Strach na wróble wiatru słuca,
Sam się boi biedny strach,
Dmucha plucha-zawierucha,
Całe szyby stoją w łzach.

Jakiś wątły wóz na szosie
Ugrzązł w błocie aż po oś,
Skrzypią, jęczą w deszczu osie,
Jakby właśnie płakał ktoś.

Mgły na polach, ciemność w lesie,
Drga jesieni smutny ton,
Przyjdzie wieczór i przyniesie
Sny i mgły, i stada wron.

Wyjść się nie chce spod kożucha,
Błady promyk światła zgaśł,
Dmucha plucha-zawierucha,
Zimno, ciemno, spać już czas.

1. Jaką porą roku jest dla Ciebie jesień?

Wesołą, smutną, radosną, ciekawą, barwną.

2. Co odczuwasz po przeczytaniu tego utworu? Wyszukaj słowa, które mówią o nastroju wiersza.

3. Drama – *Gra z wyobraźnią*.

Ja się bawię doskonale

Ja się bawię doskonale!
Liście z drzew precz się wynoszą,
bo jesieni wprost nie znoszą,
a ja się nie martwię wcale!
Ja się bawię doskonale!

Chlupią rynny
chlup... chlup... chlup,
kapie deszczyk
kap... kap... kap...
a ja sobie
tup! tup! tup!
przez kałuże
chlap! chlap! chlap!

Wicher dmucha
wuu! wuu! wuu!
dmie i wyje
uuu! uuu! uuu!
a ja tańczę
i jak z nut
z wichrem gwizdzę
fiu! fiu! fiu!

I wy, jeśli tylko chcecie,
też poszaleć tak możecie,
ale noście, bardzo proszę,
czapkę, szalik i kalosze!

1. Podczas czytania wiersza naśladujcie głosem dźwięki natury.
2. Odegrajcie scenkę: *Zabawa z deszczem i wiatrem*.
3. Kto najładniej przeczyta wiersz? – *Konkurs czytania z piękną intonacją*.

Pisownia wyrazów z „rz” po spółgłoskach

Zapamiętaj!

Rz także, mili moi, po spółgłoskach takich stoi:
p, b, t, d, k, g, ch, j, w; zaraz przykład podam tu.

Spój**rz**, już **wr**zesień, jeszcze lato,
las wciąż zieleń ma bogatą.

Lecz w gęstwinie, pośród ciszy,
nieraz **pr**zykry **zgr**zyt się słyszy.

Stąd nadzieja cała w **kr**zewach,
bo **pr**zecinkiem dzielą **dr**zewa.

Patrz **br**zoza na las z boku –
trzeba wszystko mieć na oku.

Marcin Brykczyński *Jak nie bać ortografii?*

Ważne wyjątki: **ksz**tałt, **ps**zenica, **pszc**zoła

1. Napisz zdania z wyrażeniami.

pracowita pszczółka
złocista pszenica
wspaniały kształt

2. Uzupełnij wyrazy w zdaniach dwuznakiem **rz** lub **sz**.

Wiosenne pola i łąki są rajem dla p...czół. B...ęczące p...czółki zbierają tam nektar z pachnących kwiatów. Siadają też na kwitnących d...ewach. Zebrany nektar niosą do uli stojących blisko p...enicznego pola.

3. Wybierając co drugą literę, odczytaj ukryte wyrazy.

r r z z o c d z k o i w e n w i k k a
o d r r z z e w c i h
b k u u r r z z a
w r i z e u r c z a b ł a

4. Z podanych wyrazów ułóż i napisz zdania.

- 1) wakacje, pojedziemy, morze, nad, w.
- 2) klasie, naszej, w, porządek, o, dbamy.
- 3) moim, jest, Jerzy, przyjacielem, najlepszym.

5. Przeczytaj tekst. Wypisz wyrazy z **rz**.

BURZA

Nagle zerwał się silny wiatr.
Słońce zakryła ciemna chmura.
Zaczęło się błyskać i lunął deszcz.
Lecą liście z wierzb i jarzębin.
Burza szaleje. Leje rzęsy deszcz.
Ale burza trwa krótko. Po burzy
znow będzie słońko.

5. Przeczytaj tekst. Wypisz wyrazy z **rz** po spółgłoskach (p,b,k,g,t,d,ch,j,w):

JESIEN

Jesienny spacer po parku jest bardzo p...yjemny. Z d...ew spadają różnokolorowe liście. Kiedy dmuchnie wiatr, liście układają się w żółto-czerwony dywan. Podczas spacerów mo...na nazbierać kasztanów na zabawne ludziki. P...ydadzą się też kuleczki ja...ębiny na korale dla lalek, ale tylko te, które spadły na ziemię. Nie nale...y zbierać żołądzi. Zajmie się nimi ruda wiewiórka. Zanie sie je do swojej dziupli, by zimą nie dokuczył jej głód.

6. Przeczytaj skojarzenia. Odgadnij wyrazy z **rz** po spółgłoskach.

Drzewo o białej korze
Niejedno w lesie
Pierwszy miesiąc jesieni
Można rozniecić tym ogień
dojrzały
krzesiwo

brzoza
drzewo
przyjaciel
grzyb

chrzan
wrzesień
jastrząb
Ma kapelusz i nóżkę

Głęboko rośnie
Poluje na ryskłęta

Pisownia wyrazów z „rz” niewymiennym

Rz czasem piszmy śmiało, choć się zmienić w **r** nie dało.

Raz **rz**odkiewka **rz**ekła wiosną,
że na **wierz**bie gruszki rosną,
Jarzębina wraz z **or**zechem
wybuchnęły głośnym śmiechem.

Od **kor**zeni aż po liście
zaśmiewały się perliście.
Rzecz to znana, wielu **mar**zy,
by wciąż uśmiech mieć na **twar**zy.

Marcin Bryczyński *Jak nie bać ortografii?*

1. Uzupełnij zdania wyrazami z ramki.

Łódź płynie po rwącej

Mama zrobiła pyszną sałatkę ze świeżych

Leśniczy troszczy się o głodne

Zrywa się wiatr, zaczyna grzmieć i padać – to początek

zwierzęta, warzyw, rzecze, burzy

Zapamiętaj!

W wielu wyrazach piszemy **rz**, choć nie wymienia się na **r**. Jest to **rz** niewymienne. Na przykład: **rz**ąd, **rz**ęśisty, **rz**epa, **porz**ądek, **warz**ywa, **jarz**yiny, **rz**eka, **porz**eczka, **narz**ędzia.

2. Przeczytaj wyrazy z **rz** niewymiennym.

rzut

kurz

rzecz

burza

zorza

taler**z**

orzech

rzeka

korytarz

zwier**z**ę

rzę**z**ba

twarz

korzenie

korzyść

węgorz

jarzębina

wierzba

nietoperz

rzodkiewka

marzyciel

kalendarz

3. Przepisz i podkreśl wyrazy z **rz**.

OGRÓD WARZYWNY

Na zagonkach rośnie wiele warzyw. Czerwoną rzodkiewkę można już wyrywać. Pod płotem rosną porzeczki i ogromny orzech.

4. Przeczytaj tekst. Wypisz wyrazy z **rz** do tabelki.

Do obiadu mamusia podaje dużo warzyw. Zjadamy je grzecznie i czekamy na deser. Czasami są to orzechy, konfitury z porzeczek, czy brzoskwinie. Choć jesteśmy wielkimi żarłokami, nigdy jeszcze nie bolały nas żołądki.

<i>rz niewymiennie</i>	<i>rz po spółgłoskach</i>

5. Z tekstu wypisz wyrazy z **rz** niewymiennym.

Korzenie niektórych roślin są jadalne, np. marchewki. Natomiast owoce drzew w większości są jadalne, np. orzechy. Na grządkach rosną rzodkiewki. Nasz ogródek jest na górze. Koło niego płynie rzeka. Jej brzegi są kamieniste. Rzadko można spotkać na tych kamieniach jaszczurki. Mój brat Jerzyk widział jedną. Była czerwona. Potem szukałam jaszczurki sama, ale mama zawołała: „tort orzechowy!” i pobiegłam do domu. Tort był pyszny. W masie orzechowej znajdowały się porzeczki.

6. Poniższe wyrazy napisz w odpowiednich kolumnach. Możesz dopisać również własne przykłady!

PIEKARZ

ORZEŁ

MORZE

MALARZ

TRZY

DRZWI

RZEKA

WARZYWA

JARZĘBINA

BURZA

RYCERZ

WYRAZY Z "RZ" WYMIENNYM	WYRAZY Z "RZ" NIEMIENNYM

1 listopada „Święto Zmarłych”

Jan Twardowski

Przeprowadzić się

Zosia lubiła odwiedzać swoją babcię. Babcia była wysoka, siwa i miała na nosie okulary.

Pewnego dnia babcia zdjęła z szafy stary album, położyła na stole i pokazywała powklejane w nim fotografie. Najpierw pokazała fotografię samej siebie, wtedy, kiedy miała pięć lat.

Zosia nigdy by babci takiej nie poznała. – Jakie to dziwne – pomyślała – jak bardzo się babcia zmieniła. Siedemdziesiąt lat temu była dziewczynką chudą jak patyk, z kokardą na głowie.

Na innej fotografii w albumie Zosia zobaczyła swojego tatusia. Kiedy zrobiono zdjęcie, miał dwa lata.

Przeglądając fotografie, Zosia zwróciła uwagę na jedną z nich. Przedstawiała starszą panią w dużym kapeluszu z piórem i parasolką w ręku.

– To ciocia Wanda – powiedziała babcia.

– Gdzie ona teraz jest? – zapytała Zosia.

– Ciocia Wanda umarła, to znaczy przeprowadziła się do nieba. Kiedy ktoś przeprowadza się na inną ulicę albo do innego miasta – tłumaczyła babcia – to zabiera wszystkie rzeczy ze sobą. Jeżeli jednak ktoś przeprowadza się do nieba, wszystko co miał, zostawia w mieszkaniu.

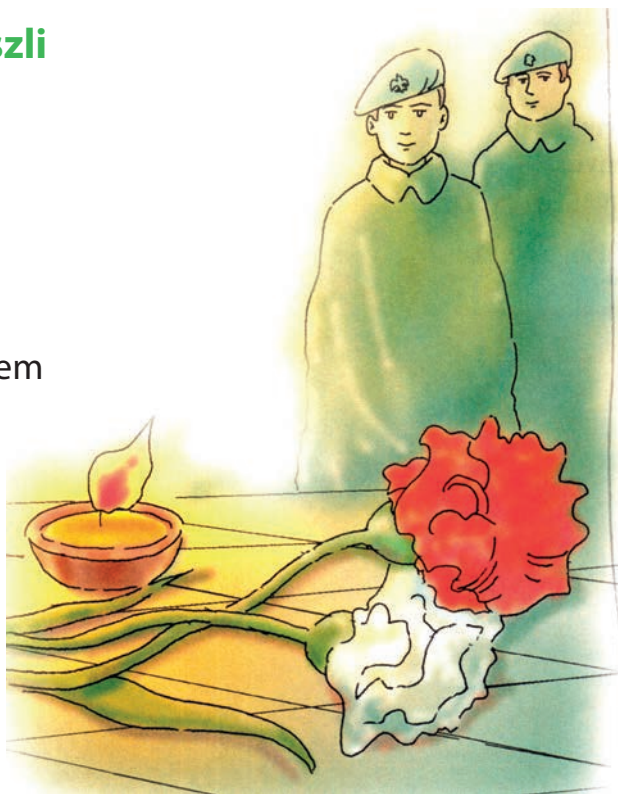
Ten, kto się przeprowadza do nieba, wszystko zostawia na ziemi i na nowe miejsce zabiera tylko swoją duszę. Jaka ta dusza ważna! Nie można się z nią rozstać. Ten, kto odchodzi z tego świata, cieszy się i boi, tak jakby leciał samolotem. Jezus do niego przychodzi i przeprowadza. On sam wie, kiedy.

1. Czyje fotografie znajdowały się w albumie babci?
2. O jakiej przeprowadzce mówi to opowiadanie?
3. Czy w twoim domu jest podobny album? Jakie osoby przedstawione na zdjęciach znasz osobiście, a jakie tylko z opowieści?

Dla tych, którzy odeszli

Dla tych
którzy odeszli
w nieznany świat,
płomień na wietrze
kołysze wiatr.
Dla nich tyle kwiatów
pod cmentarnym murem
i niebo jesienne
u góry.

Dla nich
harcerskie warty
i chorągiewek
gromada,
i dla nich ten dzień –
PIERWSZY
DZIEŃ LISTOPADA.

1. Opowiedz, jak spędzisz dzień Wszystkich Świętych i Zaduszki.
2. Gdzie w twojej miejscowości lub okolicy znajdują się groby, pomniki lub tablice, które upamiętniają poległych za Ojczyznę?
3. Co możesz zrobić, aby dać wyraz swojej pamięci o tych bohaterach?

Cmentarne stroiki

Pisownia wyrazów z „ż”

Zapamiętaj!

Ż piszemy, gdy wymienia się na g.

1. Jak myślicie, dlaczego zostały ułożone wyrazy w takie pary?
2. Ułóżcie zdania z wykorzystaniem wyrazów, które są przedstawione na rysunku.

1. Przeczytaj wiersz. Wypisz wyrazy z **ż**.

POŻAR

Leciała mucha z lasu od jeża.
Po drodze patrzy – strażacka wieża.
Na wieży strażak zasnął i chrapie.
W dole pod wieżą gapią się gapie.
Mucha strażaka ugryzła srodze,
Podskoczył strażak na jednej nodze.
W koło rozejrzał się – o rety pali się!

2. W miejsce kropek wstaw odpowiednie wyrazy z ramki.

1. W nocy zastępuje na niebie słońce.
2. ma bardzo długą szyję.
3. Pod dębem znaleźliśmy mnóstwo
4. W krzakach czaiła się jadowita
5. Do hokeja potrzebne są

księżyc, żołądzi, żyrafa, krążki, zmija

3. Przepisz zdania, wpisując w puste miejsca **ż** lub **rz**.

...aba i wą... mieszkali nad ...eką. Ka...dy wieczór spędzali pod wie...bą. Po ulewniej bu...y dołączył do nich bezdomny je... .

4. Zapamiętaj pisownię wyrazów.

Duży, dyżurny, dzem, Grażyna, jeż, każdy, książka, łyżka, łyżwa, wąż, nożyczki, wieżowiec, żaba, żart, zboże, żyrafa, żyto, żuk, tuż, już.

5. W poniższych zdaniach ukryły się zwierzęta z **ż**. Odszukaj je i wypisz.

Ręką **lewą** **ży**wo machnij.

Duża barka przybiła do brzegu.

Jeżeli mnie lubisz, to pogłaskaj tego psa.

Duży Rafał sam chodzi do szkoły.

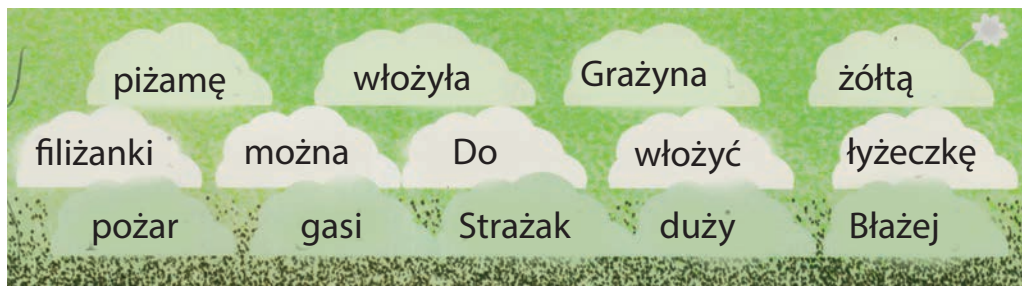
6. Przeczytaj zdania. Potem zakryj je i napisz z pamięci. Sprawdź, czy nie ma błędów.

Żyrafa chciała schować się w życie.

Żaba rechotała, że to dobry żart.

W zbożu może się ukryć najwyżej wąż.

7. Ułóż zdania z rozsypanek wyrazowych. Napisz je w zeszytcie.

Narodowe Święto Niepodległości Polski

Ludwik Wiśniewski

11 listopada

Dzisiaj wielka jest rocznica –
jedenasty listopada!...
Tym, co zmarli za Ojczyznę,
hołd wdzięczności Polska składa.

Przestrojony portret „Dziadka”,
wzdłuż ram sływa czarna wstęga...
Odszedł od nas Wódz w zaświaty –
ból do głębi serca sięga.

Żył dla Polski, walczył za nią,
na bój krwawy wiódł legiony,
siał i orał dla Ojczyzny –
my zbieramy dzisiaj plony.

Żołnierzyków mamy dzielnych,
bacznie strzegą granic kraju –
od nas tylko dziś zależy,
aby było nam jak w raju.

Więc o przyszłość walczyć społem,
pod sztandarem z Orłem Białym,
tylko pracą i nauką
przysporzymy Polsce chwały!

1. Jakie święto obchodzimy w Polsce 11 listopada?
2. Jak obchodzisz to święto w swojej szkole?
3. Kiedy obchodzimy Święto Niepodległości Ukrainy?

Józef Piłsudski – pierwszy marszałek Polski

Jedenastego listopada często słyszymy słowa pieśni *My, Pierwsza Brygada*. Powstała ona ponad sto lat temu. Śpiewali ją żołnierze Legionów Polskich, czyli oddziałów, które walczyły o wolną Polskę. Legiony składały się z trzech brygad. Dowódcą i twórcą najslawniejszej – Pierwszej Brygady – był Józef Piłsudski.

Piłsudski miał liczne rodzeństwo – cztery siostry i siedmiu braci. W dzieciństwie na małego Józefa wołano Ziuk. Mama Maria bardzo dbała o to, by jej dzieci kochały ojczyznę. Józef zapamiętał jej słowa i całe życie poświęcił walce o wolny kraj.

Po wybuchu wojny objął dowództwo nad Pierwszą Brygadą, by walczyć o niepodległą Polskę. Jego żołnierze, często młodzi chłopcy, kochali go i nazywali Dziadkiem.

Gdy po stu dwudziestu trzech latach niewoli Polska odzyskała niepodległość, Piłsudski stanął na czele państwa i został pierwszym marszałkiem Polski.

Piłsudski lubił zwierzęta, a jego ukochanym koniem była klacz Kasztanka. Uwielbiał też jeść słodczyce i oglądać filmy. Był skromnym człowiekiem, na co dzień chodził w szarym mundurze bez odznak i orderów. W kieszeniach często nosił cukierki, którymi częstował napotkane dzieci.

Józefa Piłsudskiego pochowano na Wawelu, wśród królów i najwybitniejszych Polaków.

Wojciech Kossak
Józef Piłsudski na Kasztance

1. O czym jest opowiadanie? Kto jest bohaterem opowiadania?
2. W tekście jest mowa o marszałku Józefie Piłsudskim, co wiecie o słynnym Polaku?

„11 listopada”

W historii Polski, tak się składa,
Był kiedyś ponad wiek niewoli;
Jedenastego listopada
Nasz kraj z niewoli się wyzwolił.

I wtedy myśl powstała taka,
By przez szacunek dla przeszłości,
Ten dzień na zawsze, dla Polaka,
Pozostał Dniem Niepodległości.

Grób Nieznanego Żołnierza

1. Przeczytaj wiersz. Wyjaśnij dlaczego obchodzimy Narodowe Święto Niepodległości.
2. Naucz się wiersza na pamięć.
3. Gdzie znajduje się Grób Nieznanego żołnierza? Przeczytaj w Encyklopedii lub w Internecie. Zapamiętaj, aby opowiedzieć swoim kolegom w klasie.

Piękna jest nasza ziemia (fragment)

Piękna jest nasza ziemia,
przejrzysty nad nią błękit.
Piękna jest nasza mowa
i pieśni, i piosenki.

Piękny jest Biały Orzeł,
Piękna jest biel i czerwień.
Piękna nasza Ojczyzno,
kochać będziemy Cię wiernie!

Hanna Łochocka

Słowa ojczyste

...A w tej naszej ojczyźnie
wiatr piosenkę nam gwizdże.
Szumią kłosa i brzozy, i sosny.
Lecz najmilszym w niej dźwiękiem
polska mowa brzmi pięknie,
słowa, które z tej ziemi wyrosły.

1. Przeczytaj pięknie oba wiersze. Zwróć uwagę na znaki przestankowe i odstępy między zwrotkami.
2. Jakie uczucia wyrazili poeci w swoich utworach? W odpowiedzi wykorzystaj podane zwroty:
miłość do ojczyzny • zachwyt dla piękna rodzinnego kraju przywiązanie do polskiej mowy • pragnienie szczęścia na ojczystej ziemi
3. Naucz się na pamięć ostatniej zwrotki wiersza „Piękna jest nasza ziemia”. Przypomnij sobie te słowa w dniu Święta Niepodległości 11 XI, które obchodzimy na pamiątkę odzyskania przez Polskę wolności.
4. Odgadnij zagadkę:
W górach mieszka wielki ptak,
to jest Polski naszej znak.
Zobaczysz go kiedyś może. To jest ...
5. Odpowiedz na pytania:
– Jakie znasz symbole narodowe?
– W jaki sposób dzieci od najmłodszych lat mogą wspierać swoją Ojczyznę?

Symbole naszych państw – Ukrainy i Polski

Godło państwa

Każde państwo ma swoje godło. Jest to symbol, czyli specjalny znak, który umieszcza się na monetach, czapkach żołnierzy, pieczęciach i budynkach ważnych urzędów.

Biały orzeł od najdawniejszych czasów był symbolem Polski.

Stolica Ukrainy – Kijów

Kijów jest stolicą Ukrainy. Leży nad piękną rzeką Dniepr. Jest to stare, zabytkowe miasto.

Najładniejszą ulicą jest szeroki, z kasztanowymi alejami Chreszczatyk.

Dzisiejszy Kijów oczarowuje nas pięknem złotych kopuł cerkiewnych, architekturą budynków i mostów.

W Kijowie znajdują się najwyższe władze państwowe Ukrainy oraz jest dużo wyższych uczelni i zakładów przemysłowych.

Chcąc zachwycić się urokiem miasta możemy wybrać się na wycieczkę po Dnieprze.

1. Nad jaką rzeką leży Kijów? Czy umiesz na mapie pokazać to miasto?
2. Opowiedz o Kijowie – stolicy Ukrainy.
3. Przygotuj pracę na temat „Ukochane miasto Kijów” – (widokówki, wierszyki).

Stolica Polski – Warszawa

Stolica Polski – Warszawa leży w środku Polski nad rzeką Wisłą. Warszawa jest stolicą od 1596 roku.

W Warszawie znajdują się siedziby najwyższych władz państwowych, zakłady przemysłowe, instytucje naukowe i kulturalne, obiekty sportowe i handlowe.

W mieście jest wiele zabytków i muzeów. Miejscem, które odwiedzają wszyscy, jest Stare Miasto.

Na uwagę zasługuje plac Zamkowy wraz z Zamkiem Królewskim i Kolumną Zygmunta.

E. Śnieżkowska-Bielak

Podróż wzdłuż Wisły

Na brzegu Syrenka
miasta swego broni.
Tarczą się osłania
i miecz trzyma w dłoni.

Dalej – Stare Miasto –
barwne kamieniczki,
zbiegają ku Wiśle
wąziutkie uliczki.

Zamek, a przed zamkiem
na szczycie kolumny
stoi sam król Zygmunt,
z miasta swego dumny.

Więc jakie to miasto,
gdzie wciąż mieszka sława?
To nasza stolica,
a zwie się

1. Czego dowiedziałeś się z wiersza o stolicy Polski?
2. Jakie miasto jest stolicą Polski?
3. Czy odwiedziłeś stolicę Polski?

Pisownia wyrazów z ę i ą

Z ą i ę jest trudność nowa:
tu pisownia, tam wymowa.
Często ą czy ę się pisze,
lecz w wymowie ich nie słyszę.
Warto więc to dobrze wiedzieć,
co napisać, jak powiedzieć.

Marcin Brykczyński *Jak się nie bać ortografii?*

1. Przepisz do zeszytu nazwy młodych zwierząt. Zwróć uwagę na samogłoski ę, ą, w tych nazwach.

krowa – cielę – cielątko
klacz – źrebię – źrebiątko
świnia – prosię – prosiątko
owca – jagnię – jagniątko

2. Wypisz z wyliczanek wyrazy z ę.

Rozbrykany Jędrzek mały
język swój pokazał cały.
Mama załamuje ręce –
nie pokazuj już go więcej!

Raz na polu źrebię stało,
zęby gęsiom pokazało.
Gęsi zęby zobaczyły,
prędko źrebię przegoniły.
Raz, dwa, trzy, szukasz ty!

Dziś pod dębem
występ będzie,
więc niech każdy tu przybędzie.
Raz, dwa, trzy, gonisz ty.

3. Połącz wyrazy w pary według wzoru.

Wzór: książka – księga.

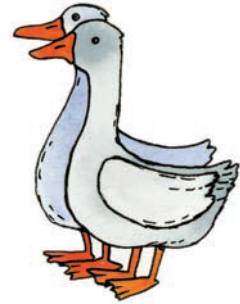
jadą	gąska	zajęcy	dąb	
ząb	idą	gęsi	zęby	
mówią		zając	biegnę	mówię
jadę	biegną	idę	dęby	

4. Postaw sylaby, tak by powstały wyrazy. Zapisz je.

siad	są	cik	ką	sy	wą
wią	roz	nie	za	kąt	trój

5. Wierszyk do zapamiętania.

Gąsior gąski wiódł na łąkę,
nóżka w nóżkę, rączka w rączkę.
Na początku mądra drepcze,
za nią piątka młodych jeszcze,
w końcu śpiąca w marszu płąsa,
płatki kwiatków ciągle strąca.

6. Przepisz zdania, wpisując w miejsca kropek **ą** lub **ę**.

J...drek pał g...ski na ł...ce.
Ogromny d...b nad jego głow... rzucił przyjemny cień.
Nad nim latał brz...cz...cy b...k.
Mi...dzy gał...zkami d...bu paj...k tkął delikatn... sieć.
G...si pilnował stary g...sior.
Bał się go tchórzliwy królik i groźny w...ż.

7. Wpisz brakujące litery **ą** lub **ę**.

mały goł...b – duże goł...bie
mały d...b – wielkie d...by
mały z...b – duże z...by
mała g...ska – duża g...ś
mała gał...ż – wielkie gał...zie
mała r...czka – duża r...ka

Teatrzyk cieni

Ryszard Przymus

Teatrzyk cieni (fragment)

Krzyś był wieczorem w domu tylko z małą Kasią. Dzieci nudziły się. Nagle zadzwonił dzwonek. Krzyś zerwał się z krzesła.

– Kto tam? – zapytał, bo rodzice prosili, żeby otwierał tylko znajomym.

– To ja, Wojtek! Jest jeszcze ze mną Ela...

Krzyś otworzył drzwi. Wojtek z siostrą wmaszerowali do mieszkania.

– Co robicie? – zapytali.

– Nudzimy się – odpowiedział Krzyś zgodnie z prawdą.

Wojtek uśmiechnął się.

– Razem nie będziemy się już nudzić. Ela ma świetny pomysł! [...] Musimy zgasić górne światło. Zostawimy tylko zapaloną nocną lampkę.

– Ale dlaczego? – spytał Krzyś.

Dlatego, żebyś mógł być... zajęczkiem! – odrzekł wesoło Wojtek. – Zaraz pokażę i nauczę was, jak to się robi.

Wojtek splótł dłonie, poruszył palcami i zawołał:

– Patrzcie!

Na ścianie pojawił się cień zajęczka, który śmiesznie poruszał uszami.

Wkrótce cała czwórka bawiła się w teatrzyk cieni.

– A teraz z papieru wytnę smoka, szewczyka, królową Wandę i króla Kraka – powiedziała Ela. – Znacie tę bajkę?

Wszyscy ją znali, więc Wojtek poprawił lampkę i powiedział:

– Uwaga! Nasz teatrzyk cieni przedstawi opowieść o wawelskim smoku. Prosimy uprzejmie o wejście na ścianę. Zaczynamy!

1. Które dzieci znalazły sposób na pokonanie nudy? Co wymyśliły?
2. Czy podoba ci się pomysł Wojtka i Eli? Odpowiedz, korzystając z podanego słownictwa:
ciekawo • dobry • wspaniały • świetny
3. Przedstaw swoje pomysły na pokonanie nudy.
4. Przeczytajcie to opowiadanie z podziałem na role.

Józef Ratajczak

Cień na ścianie

Chodzi za mną cień cały dzień.
A gdy słońce świecić przestanie
i lampę zapalę, cień siada przy mnie
na ścianie.

Wyciągam rękę –
on mi podaje wielkie paluchy.
Poruszam głową,
on myśli, że uwierzę w duchy.

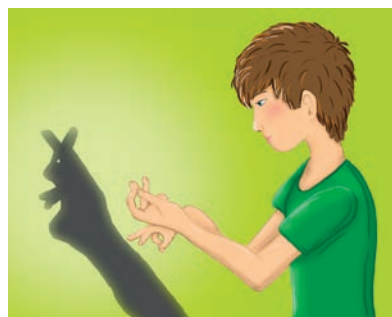
Więc składam palce i na ścianę wpada zając.

Zjawia się koński łeb i wielkie smoki dwa na siebie napadają.

Wtedy gaszę światło i wszystko znika.

Pokój, ściany, łóżko, drzwi.

I tylko mi się śni noc, noc piękna jak muzyka.

1. W jaki sposób układać dłonie, żeby utworzyć cienie różnych postaci? Pobawcie się, wykorzystując latarkę lub lampkę (praca w grupach).
2. Do zabawy z cieniem nie potrzeba zabawek. W jakich innych zabawach można się posłużyć tylko wyobraźnią?
3. Ułóżcie wiersz rozpoczynający się słowami: „Chodzi za mną cień...”

Teatr lalkowy – idziemy do teatru lalkowego

Teatr lalek – rodzaj teatru, w którym zamiast aktorów w spektaklach grają lalki animowane przez aktora-lalkarza, najczęściej ukrytego za parawanem, czasem występującego razem z lalką na scenie.

Grzegorz Kasdepke

TEATR (fragment książki *Bon czy ton...*)

– Szybciej! – babcia poganiała Kubę i Bubę. – Bo się spóźnimy!
– Oj-tam, najwyżej pięć minut! – Buba machnęła lekceważąco ręką.

– Do teatru nie wypada się spóźniać! – babcia Joasia zrobiła srogą minę. – Bo przeszkadza to i aktorom, i widzom! I w ogóle jest oznaką... braku szacunku!

Buba wiedziała z doświadczenia, że gdy mowa jest o braku szacunku, lepiej nie dyskutować. Nie dyskutowała więc, tylko pognęła w milczeniu za babcią i Kubą do szatni, a stamtąd prosto do sali. Na szczęście spektakl jeszcze się nie zaczął – mimo że przed chwilą przebrzmiał ostatni już dzwonek.

– Tam są nasze miejsca! – krzyknął Kuba i zaczął przepychać się w stronę trzech wolnych siedzeń.

– Kuba!... – jęknęła babcia. – Czego cię uczyłam?

Kuba przystanął w połowie rzędu i popatrzył na nią w zamyśleniu.

– Aaa, no tak! – krzyknął nagle. – Gdy idzie się na swoje miejsce w teatrze, kinie czy gdzieś tam, to należy iść przodem do ludzi siedzących w naszym rzędzie, a nie tyłem! O to chodzi, babciu?

– O to! – warknęła babcia. [...]

Spocona z emocji babcia Joasia dotarła w końcu na swe miejsce i rozsiadła się między Kubą i Bubą.

– A dlaczego nie przywitałaś się z nami? – zapytał niespodziewanie Kuba.

– Słucham, słucham?! – babcia spojrzała na niego z osłupieniem.

– W tej książce od ciebie – wyjaśnił Kuba – wyczytałem, że zajmując miejsce w teatrze czy w filharmonii, wypada skinąć głową sąsiadom. Nie zrobiłaś tego!

– Przecież przyszedliśmy tu razem! – babcia czuła, że za chwilę eksploduje.

Rozlegające się wokół syknięcia dały jej do zrozumienia, że powinna być cicho. Nagle, w zapadającej ciemności, usłyszała cichy świdrujący dźwięk.

– Włączyłam alarm w zegarku! – wyjaśniła teatralnym szeptem Buba. – Żeby ci przypomnieć, babciu, że musisz wyłączyć przed spektaklem komórkę! Wyłączyłaś?

– Odwagi, odwagi, odwagi... – zaczęła mamrotać pod nosem babcia Joasia.

Ale nie trwało to długo, bo po chwili przyszła pani bileterka i kazała jej być cicho...

1. O jakich zasadach zachowania się w teatrze jest mowa w opowiadaniu?
2. Komu niezbyt udało się ich przestrzeżać? Dlaczego?
3. Jak zachowują się widzowie w teatrze, a jak w kinie? Jakie przygotowania poprzedzają wyjście do teatru?
4. Opowiedz o swoich wrażeniach z przedstawienia teatralnego lub o tym, jak je sobie wyobrażasz.

Pisownia wyrazów z „ch” po literze „s”

Wątpliwości nadszedł kres, **ch** pisze się po **s**.

Schludny **sch**ówek mam przy **sch**odku;

schab, by **sch**udnąć, trzymam w środku.

Nieraz **c** przed **h** się stawia, **ch**óć to nie zasada sprawia;

tylko pamięć jest zasadą, więc oddajmy głos przykładom:

Kiedy z **ch**mury **ch**łapie plucha,

chudy **ch**omik na **ch**rust **ch**ucha.

Marcin Brykczyński *Jak się nie bać ortografii*

1. Przepisz wierszyk i uzupełnij brakujące litery (**ch/sz**).

Na moim stry...u mieszka po ci...u
du..., który każe wołać się: Zby...u.

Wołam więc du...ka, gdy mi się nudzi:

– Zby...ku ze stry...ku! Chodź tu, do ludzi!

Agnieszka Frączek

W wyrazach **ch** wymieniamy na **sz**

Bez pytania pisz **ch**, gdy w **sz** się zmienić da.

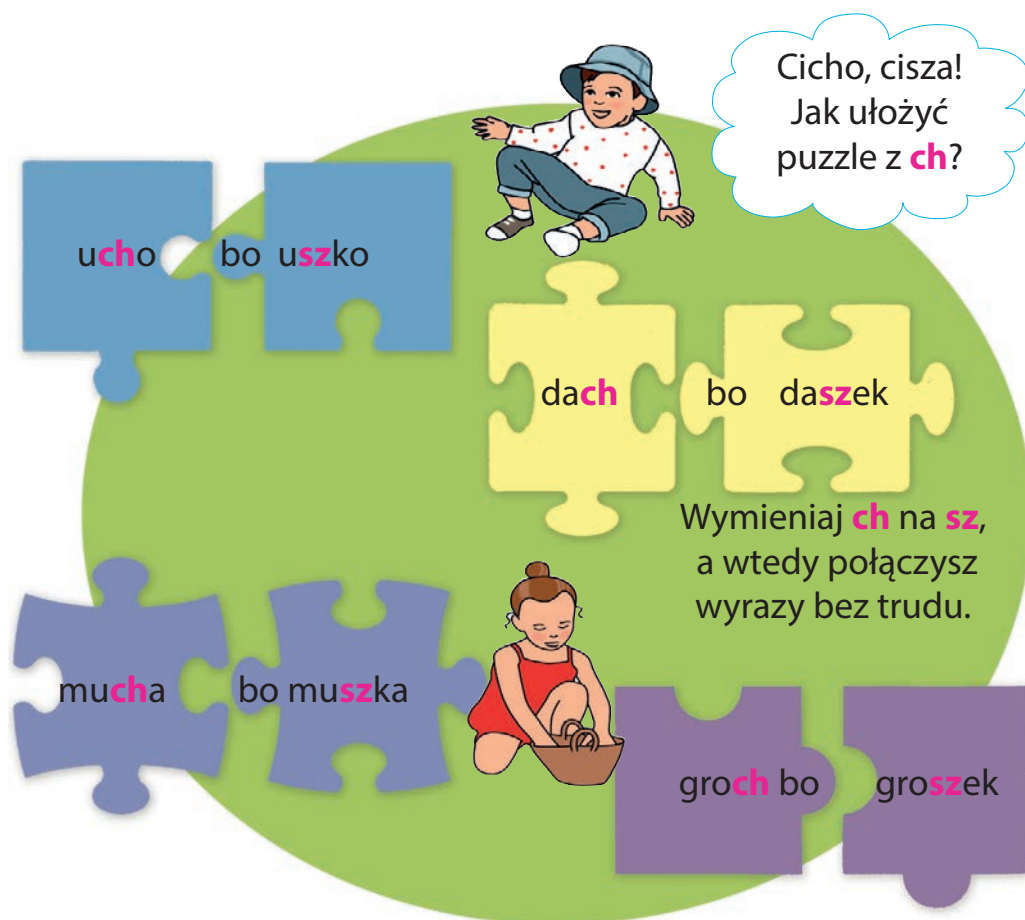
Pozna ten, kto w świat wyruszy,

że jest su**ch**o w czasie suszy.

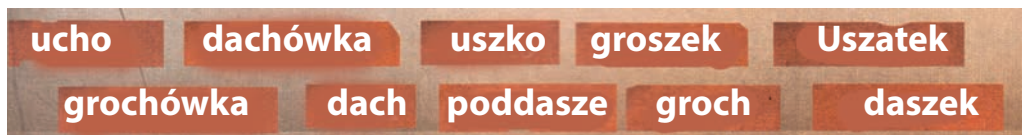
Zgodzisz się, że śmiech to zdrowie,

gdy ktoś coś śmiesznego powie.

Marcin Brykczyński *Jak się nie bać ortografii?*

1. Jak możecie pogrupować te wyrazy?

Tradycje andrzejkowe

Maria Terlikowska

Andrzejki

Babciu, czy możemy sobie powróżyc? Dzisiaj 29 listopada!
Babcia spojrzała na swoje trzy wnuczki. Wszystkie trzy miały zarumienione policzki i błyszczące oczy.

– A nie jesteście za małe? – zapytała.

– Oj, babciu! – jęknęły dziewczynki. – Niech nam babcia powróży. Przecież dziś „Andrzejki”...

– Lepiej opowiem wam, jak dawniej sobie wróżono u nas na wsi. Rano dziewczęta biegły do studni, żeby zobaczyć w wodzie swojego przyszłego męża.

– I babcia też zobaczyła?

– Oj, zobaczyłam! – roześmiała się babunia. – Zaglądam do studni, a tu koło mojego odbicia widzę w wodzie... kapuścianą głowę! To bracia zrobili mi taki kawał. Schowali się za

studnię, a kiedy zajrzałam, wysunęli nad cembrowinę główkę kapusty zatkniętą na kiju. Potem wyśmiewali się ze mnie, że będę miała męża z kapuścianą głową.

– Dziadek wcale nie ma kapuścianej głowy! – oburzyła się Hania.

– No pewnie, że nie! – powiedziała babcia. – Więc same widzicie, że te wróżby to tylko żarty.

– Ale jakie ciekawe! – powiedziała Monika.

– Babuniu kochana! Powróż nam woskiem!

– Dobrze. Ja rozpuszczę wosk, a wy nalejcie wody do miski.

Pierwsza łała wosk Hania. Ostrożnie przez ściereczkę zdjęła z kuchni ronderek i cienką strużką wylała gorący wosk do zimnej wody.

– Co się ułało? – wszyscy z ciekawością oglądali dziwny kształt. Babcia trzymała zesztyniały wosk tak, aby cień padł na ścianę.

Kwiat! – wykrzyknęły dziewczynki.

Hani ulął się kwiat. Monice drzewo, a Dorotce – ni to ptak, ni to motyl.

Co to może znaczyć? No właśnie, co?

1. Jakiego figla splełali bracia babci, kiedy była dziewczynką?
2. Czy znasz inne wróżby andrzejkowe?

Dorota Gellner

Wieczór andrzejkowy

Świeca marszczy
złoty nos.
Z każdej strony
kapie воск.
Cienie tłoczą się co krok,
już w pokoju straszny tłok!
Cienie tu
i cienie tam –
pewnie przyszły wróżyć nam.
Już się pchają na franki
cienie – czarne wycinanki.

Już rozsiadły się na ścianach:
czarny zamek,
czarna brama.
I już skrzypią na tapecie
czarne koła przy karecie.
Czarny paż
przed bramą staje,
czarną różę
nam podaje.
Kto ją weźmie?
Ja czy ty?
Komu z nas się spełnią sny?

1. Opowiedz, jak w twoim domu lub w szkole spędzacie wieczór andrzejkowy.
2. Przedstaw swoimi słowami treść wiersza.

Wyrazy z „h”

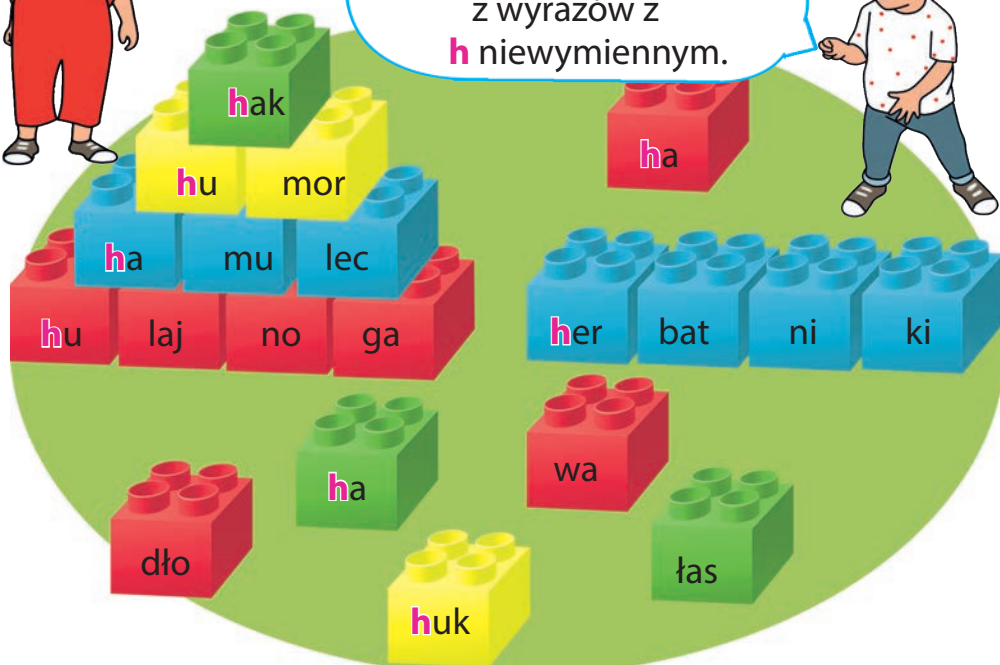
Nieraz **h** pisać należy, chociaż trudno w to uwierzyć.
By dać temu łatwiej wiarę, rzucę tu przykładów parę.

Do fil**h**armonii świąteczna gala
przywiodła kiedyś tłumaczy z Pod**h**ala.
Zawiadomiono pośpiesznie prasę,
że stu ju**h**asów **h**asa z **h**ałasem.
Lecz nagle, z **h**ukiem, kilku **h**arcerzy
zagrało **h**ejnał z pobliskiej wieży.
Ten bo**h**aterski wyczyn trębaczy
wspólną **h**erbatką tłum uczcić raczył
i zarządzono, na szczęście, w porę,
by tę **h**istorię przyjąć z **h**umorem.

Marcin Brvkczyński *Jak sie nie bać ortoarafii?*

O co tyle **h**ałasu?
Zbudujmy piramidy
z wyrazów z
h niewymiennym.

1. Przepisz wyrazy do zeszytu w kolejności alfabetycznej:

Hubert, herbata, hotel, helikopter, bohater, wahadło, haftuje,
hulajnoga, hamak, hiena, herb, hałas.

Piszemy wyrazy z „h”

2. Wymyśl historyjki o zwierzętach. Napisz i wykonaj rysunek. Przeczytaj historyjkę koleżankom i kolegom. Skorzystaj z proponowanych tematów lub wymyślcie inne.

Historia pewnej hieny.

Niezwykłe przygody hipopotama.

O tym, jak zajaczek został bohaterem.

3. Dopisz do wierszyka rymy. Wypisz wszystkie wyrazy z **h**.

Co za hałas, co za!
To z hamaka zleciał kruk.
Bo kto widział, by na haku
huśtał się sam kruk w

4. Wierszyk do zapamiętania.

Kłopotliwe samo **h**
dość szczególną skłonność ma,
lubi hałaśliwe słowa:

*huk, harmider, hałasować,
heca, hurmem, hej, hop,
hura, hola, horda, hejnał,
hulać, hasać, halo, hop, wataha...*

W tych wypadkach się nie wahaj.

Witold Gawdzik

5. Przepisz i wpisz w miejsca kropek **ch** lub **h**.

Mi...a! i ...enio są miłymi ...topcami. ...odzą razem do ...ali sportowej.
Jest tam straszny ...ałas. Po meczu posilają się ...lebem i ...erbatą.

Nastała zima

Jerzy Ficowski

To już zima

Kiedy woda udaje, że jest szkłem,
to już wiem, co to znaczy, dobrze wiem:
to już zima.

Kiedy deszcz się zmienia w biały puch,
zwykły deszczyk z jesiennych słońc i pluch,
to już zima.

Kiedy z ziemi tysiące różnych barw
znikną gdzieś, jakbyś wszystkie gumką startł,
to już zima.

Kiedy rankiem wyrosną z twych szyb
srebrne kwiaty, choć nie siał ich nikt,
to już zima.

Kiedy oddech bielutki frunie z ust,
bo go mróz pobielił, tęgi mróz,
to już zima.

Po tym wszystkim, com ci przed chwilą rzekł,
poznasz łatwo, gdy spadnie pierwszy śnieg,
to już zima.

1. Na podstawie wiersza powiedz, co świadczy o tym, że jest już zima.
2. Jak rozumiesz sformułowania użyte w wierszu: woda udaje, że jest szkłem, deszcz się zmienia w biały puch i wyrosną z [...] szyb srebrne kwiaty? Z czym ci się one kojarzą?

Przysłowia o zimie

Grudzień zimny, śniegiem pokryty, daje rok w zboże obfity.
Zima wieje, mróz się śmieje.
Zima starym dokucza, a młodych naucza.
Zima bez śniegu – lato bez chleba.

Zima

Bure chmury w dal płyną,
nad doliną, niziną...
Może spadną na głowę
białe gwiazdki śniegowe?

Dmie wiatr chłodny, niemiły,
drzewa liście zgubiły,
odleciały już ptaki
i las cichy jest taki...

Przychodź, zimo, nie zwlekaj!
Każdy ciebie już czeka,
zając ciepłe ma futro,
możesz przyjść choćby jutro.

Ubierz naszą jabłonkę
w białą śnieżną koronkę,
przykryj pola zamiecią,
dużo śniegu daj dzieciom.

1. Przeczytaj dwie pierwsze zwrotki wiersza. Jaki obraz maluje w nich poeta? Czy lubisz taką porę roku?
2. O co poeta prosi zimę w drugiej części wiersza?
3. Zapisz te prośby w zeszytcie. Dopisz własne.
4. Wyjaśnij pisownię wyrazu śnieżna.

Józef Ratajczak

Wszystko zapowiadało...

Wszystko zapowiadało,
że będzie szaro, a jest biało.
Śnieg z nieba zbiegł.
Na ziemi leży
i wciąż się śnieży.
Może odtąd na stałe
wszystko będzie białe?
Szare kamienice, szare ulice,
szary zmierzch
i szare szczyty wież...

1. Jaką niespodziankę sprawiła wszystkim zima?
2. Przeczytaj głośno ten wiersz. Zwróć uwagę, że jego rytm też jest pełen niespodzianek, wciąż się zmienia i zaskakuje czytelnika.
3. Praca w parze – *Dlaczego lubię śnieg?* Wymienię zalety zimy.

Rzeczowniki

Nazwy osób, zwierząt, roślin i rzeczy to rzeczowniki. O rzeczowniki pytamy: **kto?**, **co?** Rzeczowniki to na przykład: **mama, sójka, motyl, słonecznik, sosna, piłka, rower.**

1. Przeczytaj podane rzeczowniki. Znajdź ukryte w nich inne rzeczowniki i zapisz je w zeszytcie.

kotlet, lewkonia, traktor, okulary, kosa, makowiec, królik, tulipan, korale, słońce, różaniec, rękawiczki

2. Zapisz w zeszytcie w odpowiednich miejscach po trzy przykłady pasujących wyrazów. Popatrz na wzór.

Nazwy osób: Jaś, ...

Nazwy zwierząt: sójka, ...

Nazwy roślin: słonecznik, ...

Nazwy rzeczy: piłka, ...

Nazwy ludzi

O ludzi pytamy: **kto to?**

3. Wybierz z ramki nazwy ludzi i wpisz je do zeszytu.

brat, żaba, nauczyciel, lis, Andrzej, malarz, telefon, brzoza, uczeń, grzyb, dziadek, róża, leśniczy, piórnik, miska, matka

4. Przeczytaj i zapamiętaj.

MOJA RODZINA

Moja mamusia i mój tatuś to moi rodzice.

Mój brat Maciej i siostra Anka to moje rodzeństwo.

Mama mojej mamy i mama mojego taty to moje babcie.

A tato mojego taty to mój dziadek.

Siostra mamy lub taty to moja ciocia.

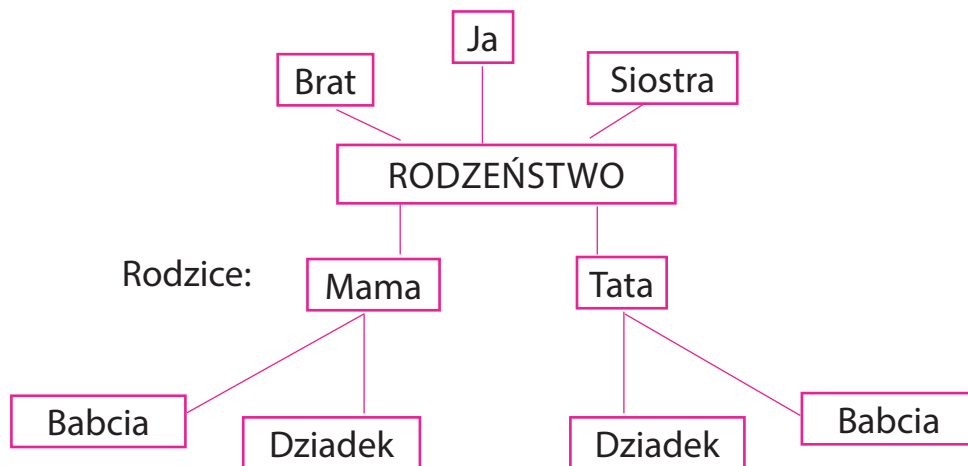
Brat mamy lub taty to mój wujek.

Dzieci wujka i cioci to moi kuzyni i kuzynki.

Ja też jestem dla nich kuzynem lub kuzynką.

Duża litera w imionach i nazwiskach

5. Napisz imiona i nazwiska członków swojej rodziny.

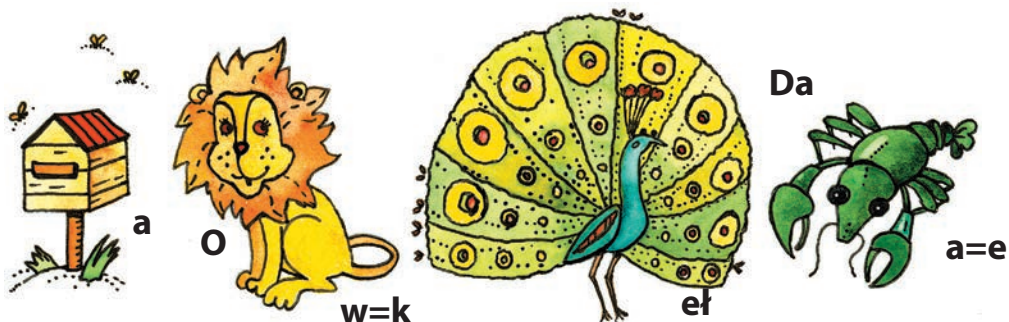

6. Wierszyk do zapamiętania.

Ja, Wielka Litera,
Kłaniam się nisko.
Napisz mnie, gdy piszesz
imię i nazwisko,
napisz mnie w tytule,
po kropce mnie napisz...
Bo gdy nie napiszesz,
powiem, że się gapisz. (...)

Roman Pisarski

7. Odgadnij imiona dzieci. Zapisz je. Ułóż z nimi zdania.

4 grudnia – Święto Górników

Dzień Górnika (Barbórka) – tradycyjne polskie święto górnicze obchodzone 4 grudnia, w dniu św. Barbary, patronki górników. Jak nakazywała tradycja, Barbórka rozpoczynała się poranną mszą. Następnie odbywały się parady orkiestr górniczych, podczas których można było zobaczyć górników w galowych mudnurach.

Hanna Zdzitowiecka

„O czym szeptały iskiereki”

Ewa siedzi przed piecem i patrzy, jak z paleniska spadają iskiereki do popielnika. To węgiel się pali.

– Co to jest węgiel? – myśli Ewa. Patrzy w ogień, gdy nagle... Pst! – wyskoczyła z ognia iskiereka i zaszemrała cichutko:

– Posłuchaj ... – ale nim skończyła, już zgasła.

– Dawno, dawno temu, przed laty... syknęła druga iskiereka i też zgasła. – Tam gdzie teraz jest kopalnia węgla ... – zaczęła trzecia. Przez chwilę nie pokazywała się żadna iskiereka. Ewa myślała, że nie dowie się, co było na miejscu kopalni, gdy cała gromadka błyszczących iskierek wpadła do popielnika.

– Był wielki, wielki zielony las ... – A w tym lesie rosły gęsto wysokie drzewa ... – Takich drzew już nie ma w żadnym lesie – dodała następna iskiereka, gdy jej poprzedniczka zgasła. Iskiereki szeptały teraz jedna po drugiej:

– Drzewa rosły i po wielu, wielu latach przewracaly się od starości...

– Łamały je burze i wichury ... Zalewały je wody ... przysypywała ziemia... Na obalonych pniach wyrastały nowe i coraz to nowe...

– Przez wiele, wiele lat leżały pod ziemią nieraz bardzo głęboko... i zmieniały się powoli w czarne, twarde bryły ...

– Jeszcze dziś możesz zobaczyć czasem na kawałku węgla ślady odcisniętych liści prastarych drzew... to drzewa, które rosły, gdy jeszcze ludzi nie było na ziemi ... – gdy ... – zaczęła ostatnia iskiereka i zgasła.

1. Po wysłuchaniu tekstu opowiedz, co przydarzyło się Ewie?
2. O czym opowiedziały iskiereki Ewie?
3. Co wiesz o zawodzie górnika?

Bajka o skarbniku, Co się w kopalni pokazuje

(Polska baśń ludowa)

Za dawnych czasów w kopalni węgla otrzymał pewien młody górnik trudne zadanie od sztygara. Sztygar¹ kazał mu rozbić ścianę węglową tak twardą, że żadna skała nie mogła się z nią równać. Długo dumał górnik, jak tu się zabrać do tej roboty, aż wreszcie poczuł głos!

¹sztygar – kierownik w kopalni.

– Może mi po śniadaniu lepsza myśl przyjdzie – powiedział i zaczął się posilać.

Wtem widzi małą myszkę, która przystanęła i świdruje go oczkami.

Rzucił jej kąsek. Zjadła chętnie i nie odchodzi, więc dał jej znowu.

– No, a teraz już koniec, więcej nie mam, ale przyjdź, myszko jutro.

Nagle myszka zniknęła, a przed górnikiem stanął malutki krasnoludek, życzliwie uśmiechnięty.

Był to Skarbek, duch tej kopalni.

– Ty mi pomogłeś, teraz ja ci pomogę – rzekł, po czym poradził górnikowi, jak wywiercić otwory w węglowej ścianie, żeby ją potem rozsadzić i węgiel wydobyć.

– Przy samym wybuchu już nic ci pomóc nie mogę. Pamiętaj tylko, aby robota była dziś skończona!

I krasnoludek zniknął.

Wziął się górnik z towarzyszami do roboty. Zrobili wszystko do wieczora, tak jak kazał Skarbek. I dobrze się stało, bo ledwo skończyli, cały korytarz podziemny zawalił się z hukiem, a oni uniknęli niechybnej śmierci.

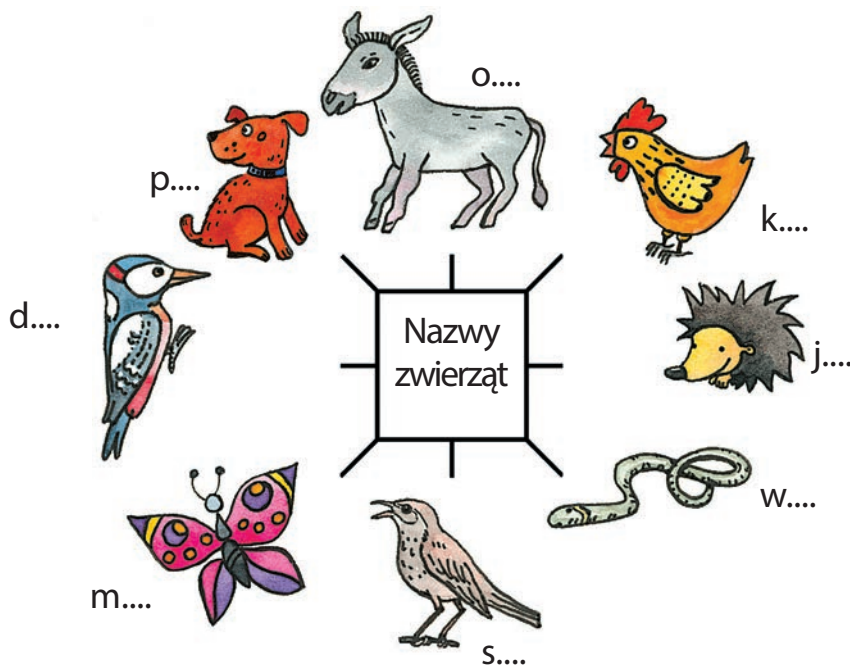

1. Czego dowiedziałeś się o wydobywaniu węgla?
2. Dlaczego Skarbek pomógł górnikowi?
3. Opowiedz o niebezpiecznej pracy górników.

Rzeczownik – nazwy zwierząt i roślin

O zwierzęta i rośliny pytamy: **co to?**

1. Czy znasz te powiedzenia? Uzupełnij je nazwami zwierząt ze schematu. Przepisz do zeszytu.

Wierny jak ...

Śpiewa jak ...

Uparty jak ...

Barwny jak ...

2. Wypisz zdania charakteryzujące ptaki i podkreśl w nich rzeczowniki.

- Mają dzioby.
- Żywią się mlekiem matki.
- Ciało jest pokryte piórami.
- Są żyworodne.
- Wykluwają się z jaj.
- Mają cztery nogi i kopyta.
- Mają dwie nogi i skrzydła.

3. Uzupelnij tekst odpowiednimi nazwami zwierząt. Podkreśl wpisane wyrazy.

WYCIECZKA DO ZOO

W zoo są i, a w klatce zły. Są jak beczki i w pasczki. Jest wysoka, a w basenie pływa Zwinięty długi i barwne

słonie, hipopotamy, lew, tygrys,
zebra, foka, żyrafa, papugi, wąż

4. Wybierz nazwy roślin i napisz je.

Jodła, porzeczka, pies, róża, wiśnia, dąb, bez, kukułka, jaśmin, ogórek, krokus, lipa, bratek, fotel, konwalia, ciocia, jabłko, stokrotka, książka.

5. Przeczytaj tekst. Wypisz w dwóch kolumnach nazwy drzew i kwiatów.

Piękny jest park. Zielenią się kasztanowce i lipy. Wierzby długimi gałązkami dotykają ziemi. Na klombach kwitną tulipany, bratki, róże.

6. Przyjrzyj się obrazkom. Rozpoznaj rośliny. Ułóż z liter ich nazwy i zapisz do zeszytu.

rozbza

awknoail

bdą

żróa

wrišek

npultia

abzwrei

łkoefi

Rzeczownik – nazwy rzeczy

O nazwy rzeczy pytamy: **co to?**

1. Przyjrzyj się obrazkom i napisz, co kto zbiera. Zwróć uwagę na kaligraficzne łączenie liter.

Bartek zbiera

Weronika zbiera

Tata kolekcjonuje

Ciocia Nela gromadzi

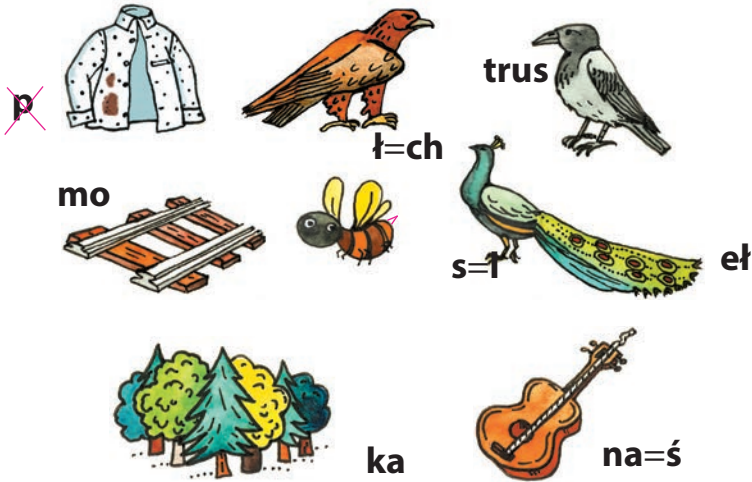
2. Powiedz, jakie części ubrania znajdują się w tej szafie. Ułóż z sylab osiem nazw i napisz je.

Według "Pentliczka"

Wyliczone wyrazy oddziela się **przecinkami**.

3. Odgadnij rebusy. Zapisz rzeczowniki we właściwej grupie. Pamiętaj o przecinku przy wyliczaniu.

Nazwy ludzi:

Nazwy zwierząt:

Nazwy roślin:

Nazwy rzeczy:

4. Przepisz grupy wyrazów i każdą z nich nazwij.

hutnik

jodła

pszczoła

czapka

dziecko

pokrzywa

jeź

nożyczki

tatuś

burak

królik

pudełko

pani

tulipan

hipopotam

lalka

nazwy

nazwy

nazwy

nazwy

5. Przepisz i uzupełnij zdania.

Nazwy ludzi, zwierząt, roślin i rzeczy to

Pytamy o nie lub

6. Wypisz z tekstu imiona i nazwiska. Na jakie pytanie odpowiadają?

Adaś Niezgoda chodzi do drugiej klasy. W ławce siedzi z Anią Borowską. Koleżanki mówią na nią Borka. Borka ma małego pieska. Podczas wakacji on zostaje pod opieką cioci Klary.

Co wiemy o Mikołaju?

Szóstego grudnia wiele dzieci czeka na prezenty, które przynosi Mikołaj. Współcześni Mikołajowie wzorują się na świętym Mikołaju z Miry, biskupie, który pomagał biednym.

Opowieść o świętym Mikołaju

Działo się to dawno temu w mieście Mira.

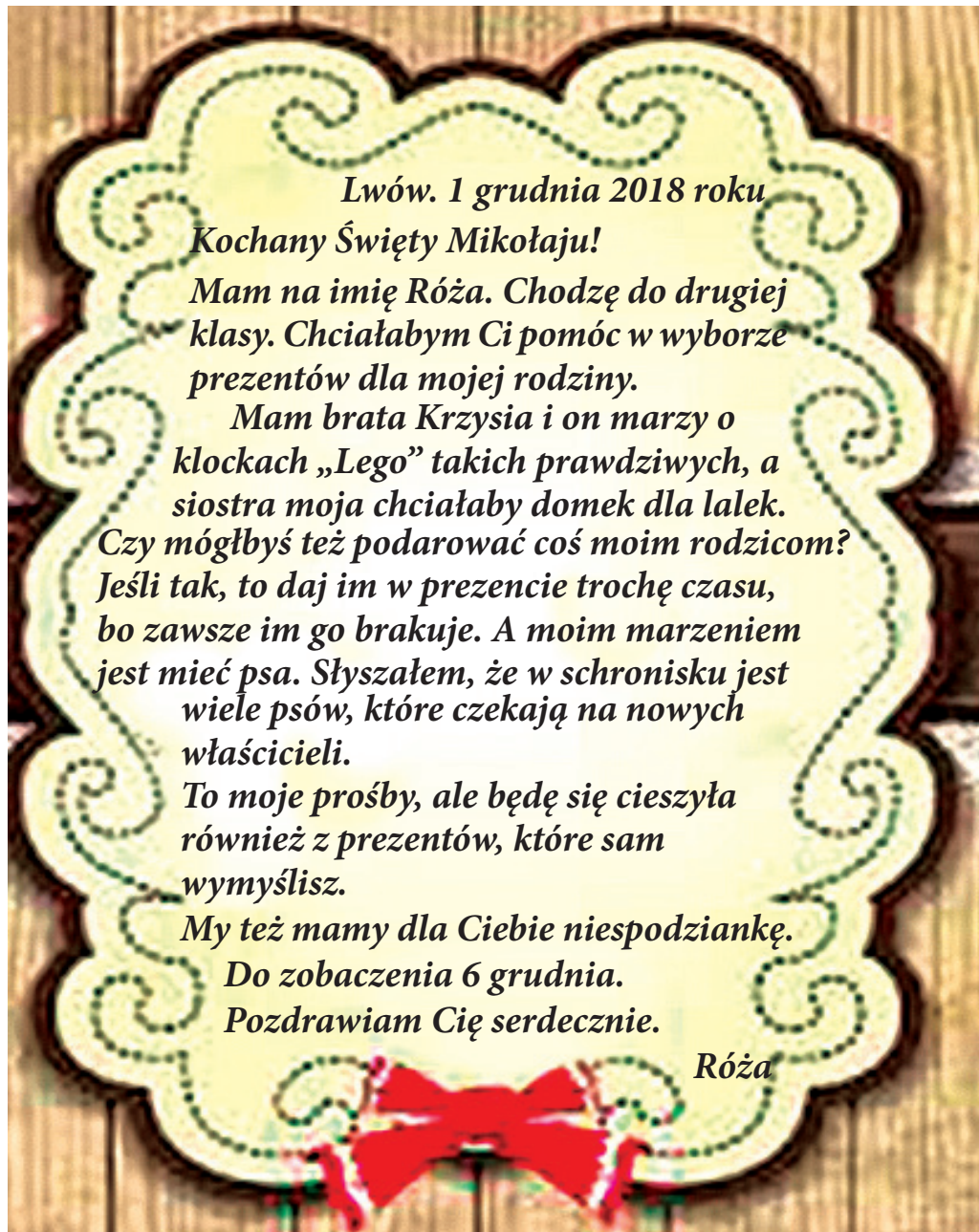
Pewnej nocy...

1. Opowiedz o dobrych uczynkach św. Mikołaja.
2. Czy lubisz dostawać prezenty od Mikołaja?
3. Kiedy obchodzimy Święto Mikołaja w Polsce, a kiedy w Ukrainie?
4. Jak obchodzicie Święto Mikołaja w waszej szkole?

Sztuka pisania listów

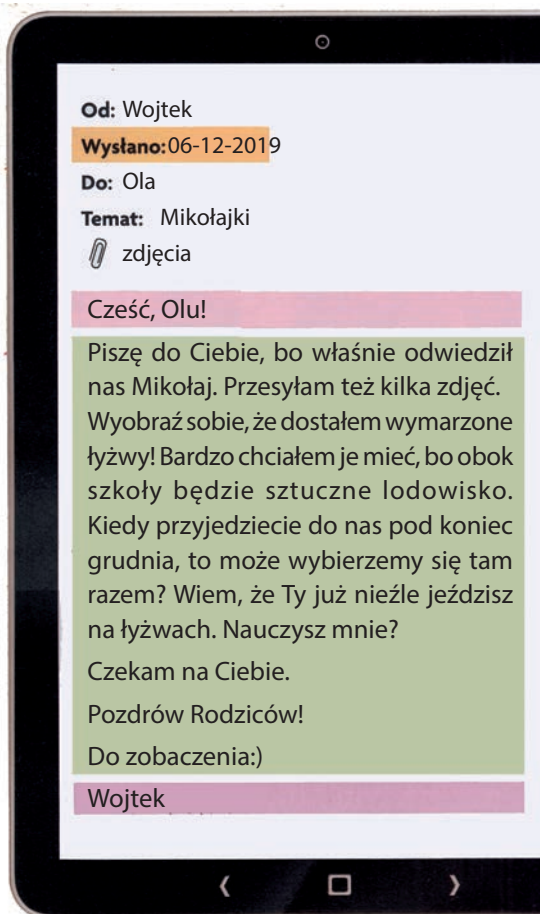
Na początku listu piszemy miejscowość i datę.

W e-mailu (czytaj: imejlu) data wstawiana jest automatycznie.

Zaczynamy list, zwracając się bezpośrednio do osoby, do której piszemy.

W liście lub e-mailu możemy na przykład: opowiedzieć o czymś lub coś wyjaśnić, zapytać lub o coś poprosić, zachęcić do czegoś.

Na końcu listu podpisujemy się.

1. O co prosiła Róża Mikołaja? Jakie informacje przekazał Wojtek Oli?
2. Co mógłby napisać Mikołaj do Róży, żeby wytłumaczyć jej, że podarowanie komuś w prezencie psa trzeba koniecznie uzgodnić ze wszystkimi domownikami?
3. Dowiedzcie się, dlaczego w liście i w e-mailu wyrazy takie, jak: Ty, Tobie, Ciebie piszemy wielką literą.
4. Napiszcie list lub e-mail do wybranej osoby.

Sposoby przesyłania listów

Anna Onichimowska

List

– Zbiegnij do skrzynki na listy – poprosiła mnie mama.

„Pewnie znów zgłasza się jakiś ślusarz albo pizza” – myślałem niechętnie, otwierając naszą przegródkę. W środku był rachunek za telefon i list w zielonej kopercie. Zaadresowany na nasz adres, ale do kogo innego.

– O, list z Ameryki – Krzysiek zajrzał mi przez ramię.

Na znaczku namalowana była statua wolności. Były też litery USA.

– To nie dla nas... – Wzruszyłem ramionami i chciałem położyć list na skrzynce, ale Krzysiek złapał mnie za rękę.

– Nie bądź głupi – szepnął mi do ucha. – Tam mogą być dolary.

– Sam nie bądź głupi – zezłościłem się.

– To zostaw. Twoja sprawa... – W głosie Krzyśka było coś takiego, że schowałem list do kieszeni.

Oddałem mamie rachunek, a z listem zamknąłem się w pokoju. Napisał go jakiś Jan o mało czytelnym nazwisku, zamieszkały w Chicago, do Alicji Gąbczyńskiej. Spróbowałem zobaczyć pod światło, co jest w kopercie, ale nic nie było widać.

– Co ty robisz? – zdziwił się tato, otwierając drzwi.

Wzruszyłem ramionami i oddałem mu list.

– Był w naszej skrzynce – powiedziałem, siląc się na obojętność.

– Próbowałeś go przeczytać? – zdziwił się znowu. – To jak podglądanie przez dziurkę od klucza. Nie jest ci głupio?

„Jest” – pomyślałem. Zawsze człowiekowi jest głupio, kiedy go się złapie na czymś nieładnym.

– Wydaje mi się, że widziałem to nazwisko na liście lokatorów... – zastanowił się tato. – Chodź, sprawdzimy.

Pani Alicja, jak się okazało, mieszkała dwa piętra pod nami. Bardzo się ucieszyła, kiedy jej oddaliśmy list. Powiedziała, że na niego czekała, i że to coś ważnego.

Cały czas zastanawiam się, co by było, gdyby list znalazł się w skrzynce Krzyśka...

1. Dlaczego list z Ameryki nie trafił do właściwego adresata? Przeczytaj odpowiedni fragment.
2. W jakich okolicznościach bohaterowi opowiadania zrobiło się nieprzyjemnie?
3. Jak rozumiesz wyrażenie tajemnica korespondencji?

Zapamiętaj!

Nadawca wysyła listy, a odbiorca, czyli adresat, je otrzymuje.

Danuta Gellnerowa

Wesołych świąt

Wesołych Świąt!
Wesołych Świąt!
Podróżują kartki.
A dokąd? A skąd?
Ze Szczecina
do Lublina,
z Warszawy
do Miedzeszyna.
Od miasta do miasta,
od morza do gór
wiozą listonosze
kart świątecznych wór.

Kartki stamtąd,
kartki stąd...
Wesołych Świąt!
Wesołych Świąt!

1. Powiedz, do kogo wysyła się w twojej rodzinie karty z życzeniami świątecznymi.
2. Z czego musi składać się adres, aby karta trafiła do rąk adresata?
3. Co jeszcze jest koniecznie potrzebne na każdej kartce i liście?

Sposoby porozumienia się na odległości

Koperta z adresem,
na znaczku stempelek,
list to nic takiego,
a znaczy tak wiele!

Choć nas dzieli wiele mil,
coś nas łączy w kilka chwil.
Dzięką góra, rzeka, las,
lecz telefon łączy nas!

List elektroniczny
wysyłam w internecie,
bo dziś jest to poczta
najszybsza na świecie!

Bardzo drogie są rozmowy
przez telefon komórkowy.
Gdy w kieszeni pusto jest,
tańszy będzie SMS!

1. Opowiedz, jak ludzie porozumiewają się na odległość.
2. Jakie sposoby porozumiewania stosujesz i kiedy?
3. Która rymowanka najbardziej ci się podoba? Naucz się jej na pamięć.
4. Ułóż soją rymowankę.

Zasady bezpiecznego korzystania z Internetu

1. Włączaj komputer tylko wtedy, gdy ktoś dorosły jest w domu.
2. Nie ufaj osobom poznanym przez Internet. Nie spotykaj się z nimi!
3. Gdy coś cię przestraszy lub zaniepokoi, wyłącz monitor i powiedz o tym dorosłej osobie.
4. Nie podawaj swojego imienia, nazwiska, wieku, adresu ani telefonu.
5. Nie zamieszczaj zdjęć swoich ani rodziny.
6. Wymyśl sobie ciekawy nick (czytaj: nik), czyli internetowy pseudonim. Nie podawaj w nim informacji na swój temat.
7. Używaj Internetu tylko do kontaktów ze znajomymi, o których wiedzą twoi rodzice.
8. Pamiętaj, że długie korzystanie z komputera jest szkodliwe.

1. Powiedz, do czego najczęściej wykorzystujesz Internet?
2. Której z podanych zasad jest ci najtrudniej przestrzegać? Odpowiedz, dlaczego?

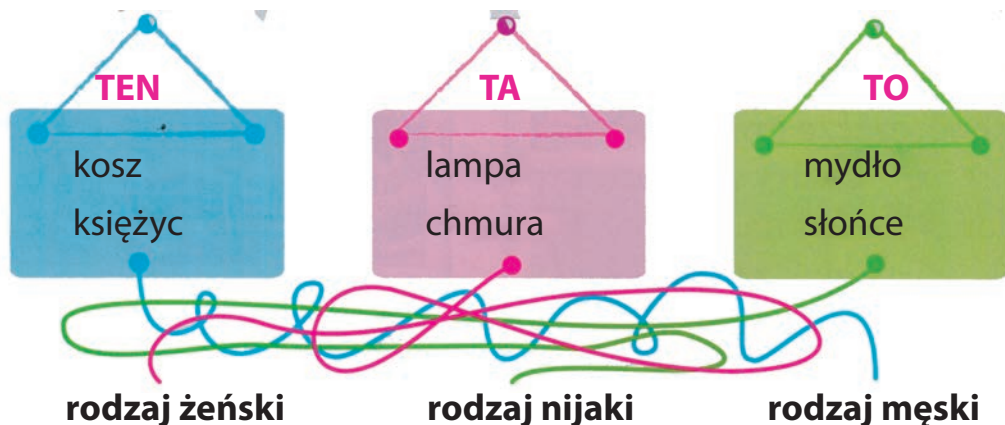

Rodzaje rzeczowników

Każdy rzeczownik ma określony rodzaj:
rodzaj męski – **ten** ptak,
rodzaj żeński – **ta** mapa
lub rodzaj nijaki – **to** drzewo.

Ten chłopiec, **ta** dziewczynka, **to** dziecko

Odczytaj rzeczowniki na tabliczkach:

1. Jakiego rodzaju są podane w ramce rzeczowniki? Podziel je na grupy i zapisz w zeszyte

źrebię • dom • jabłko • książka • słoń • dąb • noga • oko • nos
• mucha • rdza • krzesło

rodzaj męski

rodzaj żeński

rodzaj nijaki

2. Napisz podane rzeczowniki w 3 kolumnach według rodzaju:

górnik, góral, półka, góra, płótno, krzesło, żółw, Józef, jaskółka, róża, niebo, jajko.

3. Rozejrzyj się wokół siebie i podaj kilka przykładów rzeczowników rodzaju żeńskiego.

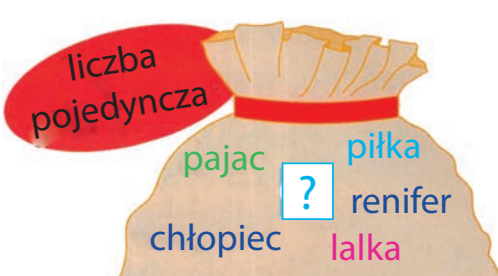
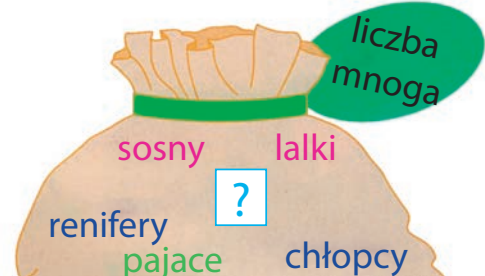
Liczba pojedyncza i mnoga rzeczowników

Rzeczowniki, czyli nazwy rzeczy, osób, zwierząt i roślin mogą występować w **liczbie pojedynczej**, na przykład: *jedna piłka, jeden chłopiec, jeden renifer, jedna sosna*, lub w **liczbie mnogiej**, na przykład: *dwie piłki, trzech chłopcy, trzy renifery, cztery sosny*.

1. Przeczytaj pary wyrazów. Co zauważasz?

 worek		worki
 bombka		bombki
 dzwonek		dzwonki
 gwiazda		gwiazdy
↑		↑
jedna rzecz	więcej niż jedna rzecz	
liczba pojedyncza	liczba mnoga	

2. Ustal, jakiego wyrazu brakuje w każdym worku.

	
liczba pojedyncza	liczba mnoga
pajac piłka	sosny lalki
?	?
chłopiec renifer	renifery chłopcy
lalka	pajace

3. Podane rzeczowniki napisz według wzoru:

ławka – ławki	tablica – tablice
książka –	talerz –
wstążka –	uczennica –
kolega – koledzy	jezioro – jeziora
rakieta –	okno –
moneta –	krzesło –

Nadchodzą święta Bożego Narodzenia

Jerzy Ficowski

Przed gwiazdką

Kiedy Gwiazdka jest już blisko,
to się zwykle tak przydarza,
że wiem o tym
bez pytania
i bez kalendarza.

Więc gdy widzę
ryby w wannie,
gwiazdki w śniegu,
jodły w mieście,
to już wiem,
że lada chwila
Święta zaczną się nareszcie!

1. Co wskazuje na to, że święta Bożego Narodzenia są już blisko?
2. Jak w twoim domu wyglądają przygotowania do świąt? Napisz, co robisz, aby pomóc rodzicom.

Leśna choinka

Ta jodełka cała w śniegu
odświętna.
Błyszczą na niej sikorki
jak złote światełka.

Rudy płomień
wiewiórki
przemknie,
żywa zieleń przebija
pod śniegiem.

Sople lodu zwisają
z gałązek,
nie potrzeba jej ozdób
i wstążek.

A gdy pierwsza gwiazda
zaświeci,
podłożymy pod drzewo
prezenty:
wiązkę siana
i świeże marchewki –
dla zajęcy.

1. Jak jest ozdobiona na święta leśna choinka? Co zastępuje ozdoby?
2. Przeczytaj odpowiednie fragmenty wiersza i wyjaśnij, jak je rozumiesz.
3. Jakie gwiazdkowe prezenty dla zwierząt położyli ludzie pod leśną choinką?
4. Które zwierzęta będą z nich zadowolone?

Tradycje Bożego Narodzenia

Gdy 24 grudnia wieczorem zaświeci pierwsza gwiazdka, rozpoczyna się wigilijna wieczerza. Zanim zasiądziemy do stołu, przełamujemy się opłatkiem, składając sobie najpiękniejsze życzenia.

Zwyczaj ubierania choinki jest jedną z najpopularniejszych tradycji Świąt Bożego Narodzenia. W Europie choinka pojawiła się około 200 lat temu. Na początku ozdabiano choinkę piernikami, jabłkami i orzechami.

Gwiazdka na czubku choinki przypomina nam gwiazdę betlejemską, która wskazywała Trzem Królom drogę do Betlejem.

Sianko, kładzione pod biały obrus na wigilijnym stole, to pamiątka ubogiego żółbka, w którym narodziło się Dzieciątko Jezus.

Według tradycji na stole wigilijnym powinno być dwanaście postnych potraw.

Po spożyciu wieczerzy nadchodzi czas kolędowania.

O północy z 24 na 25 grudnia w kościołach odprawiana jest pasterka – uroczysta msza święta.

1. Jakie znasz zwyczaje związane z Bożym Narodzeniem? Które z nich lubisz najbardziej? Opowiedz o nich.
2. Jak przebiega Wigilia w twoim domu?

Sztuka pisania życzeń

Składamy życzenia

Dzisiejszy dzień w klasie był inny niż zwykle.

Mieliśmy napisać życzenia świąteczne dla wybranej osoby. Staraliśmy się pisać najpiękniej, jak umiemy. Podczas prezentacji każdy mógł odczytać swój tekst. Jurek zaproponował, żebyśmy wspólnie napisali życzenia dla Zosi. Zosia to nasza koleżanka z pierwszej klasy. Wyjechała do innego miasta i chodzi do nowej szkoły. Korespondujemy ze sobą.

Ula – klasowa mistrzyni kaligrafii – przepisała życzenia na świąteczną kartkę.

1. Ułóż życzenia świąteczne dla wybranej osoby. Zapisz je na kartce pocztowej. Zaadresuj ją poprawnie i przygotuj do wysłania.

Droga Marysiu!

Z okazji zbliżających się świąt Bożego Narodzenia życzę Ci wszystkiego najlepszego. Niech ten magiczny czas przyniesie Ci wiele radości, niech spełnią się Twoje najskrytsze marzenia.

Ola

2. Przeczytaj życzenia świąteczne i odpowiedz na pytania.
 - Kto składa życzenia?
 - Z jakiej okazji?
 - Komu składa życzenia?
 - Czego życzy?
3. Napisz świąteczne życzenia dla rodziców. Zrób to w zeszyte lub na oddzielnej kartce. Skorzystaj ze sformułowań podanych w ramce. Możesz zmienić ich formę.

pogodnych • spokojnych • magicznych • wesołych •
zdrowych świąt • miłych chwil w gronie najbliższych

Kochani Rodzice,

.....

.....

.....

Wigilia

Już choinka stoi ubrana,
Do Wigilii nakryty stół
I w stajence czekają od rana
Osioł i wół.

A tam, w górze, złościście mruga
Pierwsza gwiazdka, a za nią druga;
Potem tysiące, głęboką nocą,
Niebo ozłocą.

Mały Jezus w żłóbku na sianie,
Obok Maria i Józef święty;
Patrzą ciekawie, kto dziś dostanie
Piękne prezenty.

A na Ziemi szron pokrył drzewa,
Zimny wiatr po polach się szwenda
I dokoła wśród ludzi rozbrzmiewa:
Hej, kolęda, kolęda...

1. Przeczytaj wiersz. Wymień przywołane w nim postacie z szopki.
2. Jak tradycyjnie wygląda wieczór wigilijny? A jak ty obchodzisz ten dzień? Porozmawiajcie o tym w klasie.
3. Naucz się wiersza na pamięć. Możesz go wyrecytować w domu podczas kolacji wigilijnej.

Wieczór wigilijny

Biały obrus lśni na stole,
pod obrusem siano.
Płoną świeczki na choince
co tu przysła rano.

Na talerzu kluski z makiem
karp jak księżyc srebrny.
Zasiadają wokół stołu
dziadek z babcią, krewni.

Już się z sobą podzielili
opłatkiem rodzice.
Już złożyli wszyscy wszystkim
moc serdecznych życzeń.

1. Naucz się pięknie czytać ten wiersz. Które słowa są w nim najważniejsze?
2. Czego ty chciałbyś życzyć swoim najbliższym z okazji Bożego Narodzenia?

Agnieszka Frączek

Prezenty

Występują: dzieci 1–12
(grupa dzieci przegląda kolorową gazetę)

DZIECKO 1

Hej, widzicie te krawaty?
Świetne byłyby dla taty!
Zwłaszcza ten w bałwanki cały –
pod choinkę doskonały.

DZIECKO 2

Krawat? Eee... Mojego tatę
raczej by ucieszył statek.
Nie ten wielki, do pływania,
tylko model do sklejania.

DZIECKO 3

Ja kupiłabym dla mamy
któreś szpilki z tej
(*wskazuje gazetę*) reklamy.
I torebkę, taką włoską –
wyglądałaby z nią bosko!

DZIECKO 4

Moja mama i mój tata marzą,
by po świecie latać –
myślę więc, by dać im bilet
do Brazylii albo Chile.

DZIECKO 5

A mój dziadek to co wieczór,
nawet w dniu ważnego meczu,
czyta książki, całe stopy,
ale wciąż ich nie ma dosyć!
Więc co kupić chcę dla dziadka?

DZIECI 1-4 (chórem)

Książki!

DZIECKO 1

Łatwa ta zagadka.

DZIECKO 6

A mój brat – nie zgadlibyście –
zbiera oraz suszy liście,
mogę mu więc kupić klaser.

DZIECI 1-6 (chórem)

Tylko skąd wziąć na to kasę...?

DZIECKO 2

Każdy z nas by chciał swym bliskim
dać prezentów trzy walizki.

DZIECKO 3

Albo jeszcze więcej nawet!
(*do publiczności*)
Lecz zdajecie sobie sprawę,

że ktoś w naszym wieku raczej
rzadko kiedy jest bogaczem?...

DZIECKO 7

Chwilkę... Wiecie, co ja sądzę?
Niepotrzebne nam pieniądze!
Bo przyjemność można dziadkom,
mamie, tacie, dwóm sąsiadkom
oraz setce innych osób
sprawić także w inny sposób.

DZIECI 1-6 (jedno przez drugie)

Inny? Jak to? Co to znaczy?
Możesz nam to wytłumaczyć?

DZIECKO 7

Wytłumaczę bardzo chętnie!
(*do DZIECKA 2*)
Ty malujesz bardzo pięknie,
więc namaluj tacie obraz.

DZIECKO 2

Tacie? Obraz? A, no dobra!

DZIECKO 8

A ja mogę z plasteliny
zrobić kotów dwa tuziny,
podaruję je mej cioci –
specjalistce od spraw kocich.

DZIECKO 9

O! Ja też mam świetny pomysł!
Wybuduję z klocków domy,
szkołę, drogi oraz mosty
dla pluszaków mojej siostry.

DZIECKO 10

Za to ja od dziś – przysięgam! –
będę częściej po mop sięgać,
zwłaszcza że najczęściej plamy
moją sprawką są, nie mamy.

DZIECKO 11

Ja wujkowi dam prezencik – wuj nie lubi, gdy ktoś kręci, więc dla niego się postaram i przestanę zmyślać. Zaraz!

DZIECKO 12

A ja się dogadam z bratem – wiem, że to ucieszy tatę i że mamie humor wróci, gdy się przestaniemy kłócić.

DZIECKO 7

Brawo! Świetnie! Wyśmienicie Teraz pewnie już widzicie, że prezenty wymarzone to nie tylko te kupione?

WSZYSCY

Taaak!

(do publiczności)

Boprzyjemność można dziadkom, mamie, tacie, dwóm sąsiadkom oraz setce innych osób sprawić także w inny sposób.

1. Czy lubisz dostosować prezenty. Z jakiej okazji dostajesz prezenty?
2. Przeczytaj tekst z podziałem na role.
3. Czy pamiętasz o innych dzieciach podczas świąt, które są bez rodzin?
4. Uczymy się inscenizacji – zabawa w teatr.

Wspólne kolędowanie

Lulajże, Jezuniu (kolęda ludowa)

Lulajże, Jezuniu, moja perełko,
lulaj, ulubione me pieścidełko.
Lulajże, Jezuniu, lulajże, lulaj!
A Ty Go, Matulu, w płaczu utulaj.

Zamknij że znużone płaczem powieczki,
utulże zemdlone łkaniem usteczki.
Lulajże, Jezuniu, lulajże, lulaj!
A Ty Go, Matulu, w płaczu utulaj. [...]

1. Zaśpiewaj kolędę.
2. Jakie inne kolędy znasz i potrafisz zaśpiewać?

Przybieżeli do Betlejem...

...wiadomo kto – pasterze. Dlatego też stoją oni w bożonarodzeniowych szopkach. A czy wiesz, kogo i co można jeszcze zobaczyć w szopkach?

Choinka, czyli przyozdobione iglaste drzewo. Jest zawsze zielona – tak jak palmy i inne rośliny, które rosną w kraju narodzenia Jezusa.

Gwiazda, która wyjątkowo jasnym światłem wskazywała królom drogę do stajenki.

Wół w dawnych czasach pomagał człowiekowi w pracy na roli. Według pradawnych podań wół i osioł mieli towarzyszyć narodzinom Zbawiciela.

Osioł to wytrzymałe zwierzę, do dziś w tamtych okolicach przewozi ludzi i towary.

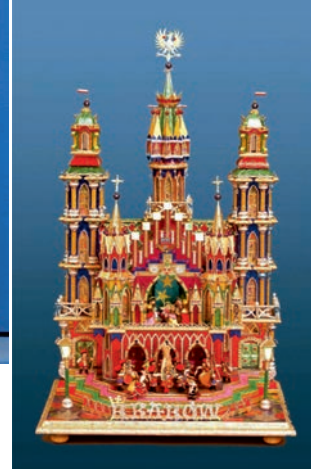
Owce paśli pasterze i razem z nimi przyszli do betlejemskiej stajni.

1. Jakie postaci są przedstawione w szopkach?
2. Wykonaj samodzielnie szopkę lub w grupie.

Szopki jak z bajki

Zupełnie wyjątkowe szopki powstają od wielu lat w Krakowie. Początkowo robiono je dla kolędników, którzy odwiedzali krakowskie domy w czasie Bożego Narodzenia. Teraz przede wszystkim cieszą swymi kształtami i barwami oczy mieszkańców Krakowa i turystów. Przypominają baśniowe pałace, ale jeśli się im dobrze przyjrzeć, można dostrzec w nich podobieństwo do wielu krakowskich budowli, na przykład wież Kościoła Mariackiego. Co roku na początku grudnia jest organizowany w Krakowie konkurs szopek.

1. Na podstawie zdjęć powiedz, czym się różnią szopki krakowskie od tradycyjnych szopek.
2. Które z nich bardziej ci się podobają? Dlaczego?

Moje lektury

Alina i Czesław Centkiewiczowie

Zaczarowana zagroda (fragmenty)

Zabierajmy się do roboty! Trzeba zbudować z brył lodu zagrodę i spędzić do niej ptaki. Młodym przyrodnikom nie trzeba było dwa razy powtarzać wezwania. Zadźwięczały łopaty zafurkotały elektryczne piły do cięcia lodu. Szybko rósł mur z przezroczystych cegiełek.

W lodowej zagrodzie o szklistą gładką ścianę opierał się elegancik.

Na jego plecach, ledwie utrzymując równowagę, stał drugi pingwinek. A po ich grzbietach, pomagając sobie to łapkami, to dziobkiem, wspinał się w górę trzeci. Na szczycie żywej piramidy

przystanął, rozejrzał się na wszystkie strony – skoczył i zjechał na brzuszku po zboczu lodowej ściany. W ślad za nim gramolił się pod górę następny. Inne cierpliwie czekały w kolejce.

Na Antarktydzie znajduje się polska stacja badawcza.

Naukowcy prowadzą tam różnorodne badania.

O pracy polarników przeczytamy w książce *Zaczarowana zagroda*.

1. Przyjrzyj się ilustracjom. Powiedz, co się na nich dzieje. Nadaj im tytuły.
2. Przeczytaj teksty. Powiedz, na czym polega współpraca przyrodników, a na czym – współdziałanie pingwinów.

Alina i Czesław Centkiewiczowie

Zaczarowana zagroda (fragmenty)

– Szykujecie się znów do podróży? Dokąd wędrujecie?

Z wianuszka otaczających profesora ptaków, które stały prościutko, jeden wysunął się naprzód. Podniósł łepkę i słuchał uważnie, co mówi to dziwne stworzenie, trzy razy od niego większe, które tak jak on, pingwinek Adeli, chodzi na dwu nogach. Popatrzył jednym oczkiem, popatrzył drugim i coś sobie zagęgał.

– Ork, ork, ork – przedrzeźniał go profesor – żebym to ja zrozumiał, co ty mi tłumaczysz...

Pingwinek zatrzepotał krótkimi skrzydełkami, jakby się ucieszył, że człowiek zaczyna wreszcie mówić po pingwiniemu. Zamyślony profesor przyglądał się bacznie ptakowi. Na śnieżnobiałym gorsie czerniła się podłużna łatka.

– Patrzcie go, elegancik! Krawat włożyłeś na spotkanie ze mną, co? Naraz profesor stuknął palcem w czoło.

– Wiem! – krzyknął. I roztrącając zdumione pingwinki, pobiegł szybko w stronę zasypanego śniegiem domku.

Andrzej, Janek! Wiem już, co zrobimy! – wołał od progu. – Władek, słyszysz? Pozakładamy pingwinkom na łapki aluminiowe obrączki.

– Po co, profesorze? – spytał z głębi izby jakiś głos.

– Jak to po co? Na każdej obrączce wyryjemy taki napis: „Stacja imienia profesora Dobrowolskiego na wschodnich brzegach Antarktydy”, potem dzisiejszą datę i kolejny numer. Zawiadomimy przez radio wszystkich polarników, marynarzy i łowców wielorybów, pływających na morzach Antarktydy. Ktokolwiek z tych ludzi zobaczy pingwinki z obrączkami, zanotuje, gdzie i kiedy je widział, i da nam znać. A my tu będziemy na mapie zaznaczać, którądy nasze ptaki wędrują.

– Zabierajmy się do roboty!

– Czekajcie, chłopcy. Nie tak prędko. Trzeba przedtem zbudować z brył lodu zagrodę i spędzić do niej ptaki.

Pingwinki Adeli nie boją się ludzi, ale wcale nie miały ochoty maszerować tam, gdzie je przyrodnicy zaganiali.

– Ork, ork, ork – darł się najgłośniej ze wszystkich rozłoszczony pingwinek, widząc, że ludzie lodową płytą zasuwają wejścia do zagrody.

– I tyś tu trafił, eleganciku! – ucieszył się profesor.

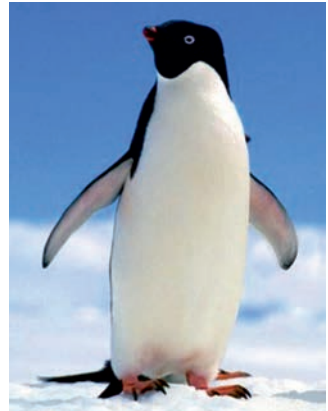
– Patrzcie, to jego krawacik nasunął mi myśl o znakowaniu ptaków. No, chłopcy, przegryziemy teraz coś i spać. Naganialiśmy się dziś dosyć. Obrączki ptakom założymy jutro. I nie tylko obrączki. Przygotujcie farby. Tym, co mieszkały na prawo od naszej chatki, namalujcie czerwony znak na grzbiecie, tym, co na lewo – zielony. Przekonamy się, czy pingwiny wracają do swych gniazd. Pamiętajcie, o szóstej pobudka!

Następnego ranka profesor pierwszy był przy zagrodzie. Podeszedł bliżej i zdębiał. Fajka wypadła mu z ust. Przetarł oczy raz i drugi, jakby sobie sam nie dowierzał: zagroda była pusta. Z trzydziestu ptaków jeden tylko stał pośrodku wymachując przyjaźnie skrzydełkami. Elegancik.

– Ork, ork, ork – pokrzykiwał co sił w płucach. Profesor jak burza wpadł do izby.

– Cała robota na nic! Wstawajcie! Mówiłem wam, że mur jest za niski.

Poleniliście się, a teraz popatrzcie – wszystkie ptaki nam uciekły. Został tylko jeden.

Plan wydarzeń

1. Profesor rozmawia z pingwinami.
2. Polarnicy budują zagrodę z brył lodu.
3. Przyrodnicy zamykają pingwiny w zagrodzie.

1. Posłuchaj opowiadania i odpowiedz na pytania: Jak nazywała się stacja polarna na Antarktydzie? Czym zajmowali się naukowcy? Czemu miały służyć obrączki na łapkach pingwinów?
2. Wyjaśnij, skąd wzięło się określenie *elegancik*.
3. Opowiedz treść opowiadania według planu wydarzeń.

Pomnik bajkopisarza

W Kopenhadze, stolicy Danii, stoi pomnik. Kogo przedstawia? Zamyślony pan w cylindrze to jeden z najślawniejszych autorów baśni – Hans Christian Andersen. To on napisał znane i lubiane w Europie baśnie: „Brzydkie kaczątko, Pasterkę i kominiarczyka, Królową Śniegu” i wiele innych.

Kiedy przyjrzymy się pomnikowi bliżej, zobaczymy, że odlane z brązu spodnie są wytarte. Tak wytarte, że aż się błyszczą. Dlaczego tak jest? Przez lata tysiące dzieci i dorosłych siadało Andersenowi na kolanach, żeby zrobić sobie zdjęcie. To ci, którzy kochają jego baśnie.

Hans Christian Andersen

Królowa śniegu (fragment)

przeł. Bogusława Sochańska

Kaj i Gerda siedzieli sobie i oglądali książkę z obrazkami o zwierzętach i ptakach – zegar na kościelnej wieży akurat wybił piątą – gdy nagle Kaj zawołał:

– Au! Ukłuło mnie w sercu! I coś mi wpadło do oka!

Dziewczynka objęła go za szyję. Kaj mrugał powiekami; nie, w oku nic nie było widać.

– Chyba już wyszło – powiedział. Niestety, nie wyszło. Był to właśnie jeden z tych okruchów szkła, na które rozprysło się lustro, lustro trolli, pamiętamy je, to koszmarne lustro, które sprawiało, że wszystko, co wielkie i dobre, stawało się w nim małe i ohydne, a co niegodziwe i złe, nabierało mocniejszego wyrazu i każda wada natychmiast była widoczna. Biedny Kaj, i jemu w sercu utkwiał taki

odłamek. Wkrótce serce będzie jak kawałek lodu. Już nie bolało, ale odłamek lustra w nim tkwił. (...)

Krótko potem Kaj zjawił się w dużych rękawicach, z saneczkami na plecach, i wrzasnął Gerdzie prosto do ucha:

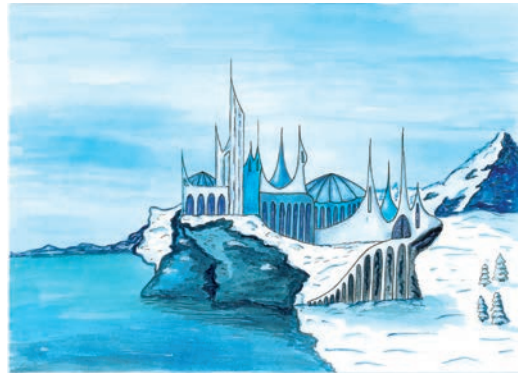
– Pozwolili mi zjeżdżać na tym dużym placu, gdzie bawią się inne dzieci! – I już go nie było.

A tam na placu najsprytniejsi chłopcy przywiązywali często swoje saneczki do chłopskiego wozu i jechali sobie kawał drogi za nim. Było bardzo wesoło. Gdy tak w najlepsze się bawili, nadjechały duże sanie. Caluteńkie pomalowane były na

biało i siedział w nich ktoś otulony w białe futro i w białej futrzanej czapce; sanie dwukrotnie objechały plac, a Kaj błyskawicznie przywiązał do nich swoje saneczki, i już jechał za nimi. Sanie pędziły coraz szybciej i szybciej (...).

W saniach stała wyprostowana, wysoka, olśniewająco biała pani, Królowa Śniegu. (...) Kaj spojrział na nią. Była bardzo piękna. Nie wyobrażał sobie mądrzejszej, piękniejszej twarzy. Królowa Śniegu poleciała z nim wysoko, hen, za czarną chmurę, a śnieżna burza grzmiała i huczała, jakby śpiewała starodawne pieśni. Lecieli nad jeziorami i lasami, nad morzami i łądami; pod nimi szumiał zimny wiatr, wyły wilki, iskrzył się śnieg, a w górze nad śniegiem leciały, kracząc, czarne wrony. Nad tym wszystkim świecił księżyc, wielki i jasny, a Kaj patrzył na niego w tę długą, długą zimową noc. Gdy nastał dzień, spał u stóp królowej.

1. Ułóż i napisz plan wydarzeń.
2. Przeczytaj całą baśń i wykonaj ilustrację do najpiękniejszego według ciebie fragmentu.

Spis treści

Dwuznaki.....	9
Alfabet	16
W naszej klasie.....	18
Spółgłoski miękkie	22
Spółgłoski zmiękczone za pomocą litery i	23
Dbamy o roślinki w klasie.....	25
Nowy kolega w naszej klasie.....	26
Ważna rola samogłosek – sylaba	28
Dzielimy wyraz na sylaby i z sylab układamy wyrazy.....	30
Jesień dookoła.....	32
Jak zapisujemy zdania?.....	38
Zadajemy pytania, informujemy, rozkazujemy.....	39
Szukamy kolorów i smaków jesieni	40
Kolory jesieni	41
Jesienna wędrówka ptaków i zwierząt	43
Ptaki odlatujące na zimę do ciepłych krajów	44
Sposoby przelotu	45
Ptaki pozostające na zimę w kraju	45
Pisownia wyrazów z „ó” wymiennym	46
Zwierzęta hodowane w gospodarstwie	48
Zwierzęta w naszym domu	50
Znaczenie psa w życiu człowieka	52
Zakończenia wyrazów -ów, -ówka	54
Wyrazy z ó niewymiennym	55
Dzień Edukacji Narodowej.....	56
Święto Nauczyciela.....	56
Każdy zawód jest ważny.....	58
Pisownia wyrazów z „rz” wymiennym	60
Późna jesień	62
Pisownia wyrazów z „rz” po spółgłoskach	64
Pisownia wyrazów z „rz” niewymiennym	66
1 listopada „święto Zmarłych”.....	68
Pisownia wyrazów z „ż”	70
Narodowe święto Niepodległości Polski.....	72
Symbole naszych państw – Ukrainy i Polski	76
Pisownia wyrazów z ę i ą	78
Teatrzyk cieni	80
Teatr lalkowy – idziemy do teatru lalkowego	82

Pisownia wyrazów z „ ch ” po literze „ s ”	84
W wyrazach ch wymieniamy na sz	85
Tradycje andrzejkowe	86
Wyrazy z „ h ”	88
Piszemy wyrazy z h	89
Nastała zima	90
Nazwy ludzi	92
Moja rodzina	92
Rzeczowniki	92
Duża litera w imionach i nazwiskach	93
4 grudnia – Święto Górników	94
Rzeczownik – nazwy zwierząt i roślin	96
Rzeczownik – nazwy rzeczy	98
Co wiemy o Mikołaju?	100
Sztuka pisania listów	102
Sposoby przesyłania listów	104
Sposoby porozumienia się na odległości	106
Zasady bezpiecznego korzystania z internetu	107
Rodzaje rzeczowników	108
Liczba pojedyncza i mnoga rzeczowników	109
Nadchodzą święta Bożego Narodzenia	110
Tradycje Bożego Narodzenia	112
Składamy życzenia	114
Sztuka pisania życzeń	114
Wspólne kolędowanie	119
Moje lektury	121

Навчальне видання

ЛЕБЕДЬ Регіна Клеменсівна
СЛОБОДЯНА Ірина Адольфівна

Польська мова та читання

Підручник для 2 класу з навчанням польською мовою
закладів загальної середньої освіти

(у 2-х частинах)
Частина 1

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

Видано за державні кошти. Продаж заборонено

Польською мовою

В оформленні підручника використано ілюстративний матеріал з колекцій вільних зображень мережі Інтернет на сторінках: 7, 16, 17, 18, 25, 31, 32, 33, 34, 35, 40, 44, 45, 52, 53, 56, 58, 59, 69, 74, 75, 76, 77, 82, 102, 104, 116, 118, 119, 120, 123, 124.

Редактор *О. М. Бойцун*

Художній редактор *І. Б. Штурма*

Формат 70x100¹/₁₆

Ум. друк. арк. 10,368. Обл.-вид. арк. 8,56.

Тираж 156 пр.

Зам.

Державне підприємство

“Всеукраїнське спеціалізоване видавництво „Світ”

79008 м. Львів, вул. Галицька, 21

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК 4826 від 31.12.2014

www.svit.gov.ua